

ESTraveller

Eesti reisiajakiri • 4/2014 • hind kolm eurot • ilmub kuus korda aastas



LISSABON
maadeavastajatelt
maitsete avastajatele



ISSN 1736-0021

9 771736 002002

MALEVITŠ Londonis **ISTANBULI** käimata radadel **PARIISI** parfüümi järele **THERME ERDING** suurim saunakompleks **MINSKI** tšeburekid **MÕISAPUHKUS** Eesti sügisel **BANGKOKI** katusebaarid **RUZAF** boheemlased Valencias **HAABERSTI** gurmeeris

Nordea esitleb: Pärdi Päevad 2014

2.–11. septembrini toimuv kontsertide sari saab alguse käesoleval aastal Grammy võitnud “Adam’s Lamenti” ettekandega Jaani kirikus.

Tutvu kogu kavaga nargenfestival.ee

Piletilevist pääsme soetanud Nordea klientidele soodustused: Stockmann Mastercardi omanikele 10%, Nordea Gold krediitkaardiga 20% ja Nordea Platinumiga 30%.

Koos loome uusi elamusi

**KAANEFOTO**

Silvia Pärmann

Ehkki armastatakse rääkida, et Lissabon on ehitatud seitsmele künkale, on neid tegelikult loendamatu ja tee ühest restoranist teise viib alati ka vähemalt korra mäest üles ja korra mäest alla. Mõistlik on vahemaid läbida ikooniliste kollaste trammidega, ent on ka palju stiilsemaid võimalusi.



Eesti reisajakiri aastast 2000.
Ilmub veebruaris, aprillis, juunis,
augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Criteria VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteria.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press
TRÜKK Printall

REKLAAM Nordicom, 5666 7770
reklaam@nordicom.ee

WWW.TELLIMINE.EE

12 kuud – 17 eurot
6 kuud – 8,60 eurot
otsekorraldusega – 2,9 eurot

Estraveller ei jõua postkasti? Kojukannet teostab Express Post, 617 7717, tellimine@expresspost.ee.

Väljaandja ei vastuta teenusepakujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estraveller Internetis:
www.issuu.com/estraveller

Maakera on jätkuvalt ümmargune

Euroopas müüdavatel maailmakaartidel on tavaliselt põhjapoolkera välja venitatud ja lõunapoolkera kokku surutud. Austraalia on Gröönimaast tegelikult umbes kolm korda suurem, ent maailmakaardil tundub väiksemana. Euroopast palju suurem Antarktika on sageli vaid väike valge riba kaardi alumises servas. Euroopa ise aga on paigutatud võimalikult kaardi keskele.

Tegelikult on maakera muidugi ümmargune ehk kolmemõõtmeline ja püüd seda kahemõõtmelisel tasapinnal kujutada põhjustab äärealadel moonutusi.

Lennukiga reisimisel on lennufirmade huvi valida võimalikult otsene marsruut kahe punkti vahel. Nõnda on kütuse- ja tööjõukulud kõige väiksemad ning kohalejõudmine kõige kiirem.

Otsema marsruudi leidmiseks tasub pilk pöörata gloobusele. Sealt selgub, et näiteks Euroopast USA läänerannikule lennates kulgeb lühim joon üle Islandi, Gröönimaa ja Kanada, mis sellest, et sama trajektoori seinakaardile kandes näib tegemist olevat küllalt suure ringiga.

Alati ei ole poliitilistel põhjustel või julgeolukaalutlustel võimalik kõige otsemat joont valida. Külma sõja ajal oli Nõukogude Liidu õhuruum lääneriikide lennukitele ülelendudeks suures osas suletud. Ka mujal maailmas on analoogseid piiranguid olnud, näiteks Põhja-Korea, Türgi (Küprose lennukitele) või mõni muu parasjagu aktuaalse konflikti piirkond. Juuli teisest poolest ehk pärast Malaisia lennuki allatulistamist ilmselt Venemaa toetatud separatistide poolt on praktiliselt lõppenud reisilennukite liiklus Ida-Ukraina kohal.

Selles on lihtne veenduda mõne lihtsalt nutiseadmesse laaditava ja reaajas lende jälgiva rakenduse, nt Flightradar24 abil. Jälgides Eesti taevas toimuvat, leiame hulgaliselt Lääne-Euroopa ja Aasia vahelisi lende. Eesti järel suunduvad need muidugi Venemaa kohale. Nüüd on aga viimane ähvardanud taas oma õhuruumi “vaenulike” ehk Euroopa Liidu ja NATO riikide reisilennukitele sulgeda. Saab näha, kas tegemist on palja retoorikaga või on Kremli võimul oleval grupeeringul ka tõsi taga.

Mida see reaalselt tähendaks, kui Venemaa tõesti ülelendud keelaks? Tegemist on paraku suure riigiga ja marsruutide õgvendamine tooks kaasa lennuaja kohati olulise pikenemise, seega lennuettevõtetele suuremad kulud ja vajaduse graafikuid muuta ning osa liine võibolla sootuks sulgeda. Reisija jaoks tähendab see hinnatõusu. Veelgi suurema konkurentsieelise saaksid aga niigi madalama kulubaasiga Aasia ning Pärsia lahe äärsete riikide vedajad, keda venelaste lennukeeld ilmselt ei puudutaks.

Kindel on see, et ükski vajalik reis tegemata ei jää, vaid aega ja raha tuleb võibolla rohkem varuda.

Isiklikult eelistaksin kindlasti pigem kauem aega lennukis veeta kui lühiajaliste huvide (st lennukoridoride lahtihoidmise) nimel demokraatlikud väärtused hüljata.

MAURI SAAREND

Estravel







*Läänemere röömsaim ja
Soome lahe populaarseim*

VIKING LINE

Millest seekord?



16 Istanbul, käimata radadel

Hille Hanso kirjutas just raamatu "Minu Istanbul" ja tutvustab siingi linna neid külgi, mida turist tavaliselt ei näe



12 Malevitš Londonis

Ivan Lavrentjev käis Kazimir Malevitši näitusel, mida praegu näeb Tate Modernis.



26 Pariisi parfüümi järel

Annicky Lamp juhatab teed suurkaubamajade asemel Pariisi iseseisvatesse lõhnabutiikidesse.



30 Therme Erding – maailma suurim saunakompleks

Suur saunafänn Tiit Kutser avastas, et Saksamaa on täiesti korralik saunariik ja Therme Erdingile tasub terve päev varuda.



36 Minski tšeburekid

Martin Sookaela üksteist instagrammi Valgevene pealinnast.

LEXUS NX CREATING AMAZING

RESERVEERI ENDALE JUHIKOHT

UUS LEXUSE HÜBRIIDMAASTUR NX TULEB OKTOOBRIS

Eeltellimine on juba alanud.
Tule tutvu virtuaalse esitlusega.



TAPSEM INFO +372 619 0010 VÕI WWW.UNELMAUTO.EE

LEXUS TALLINN, PETERBURI TEE 1, 11415 TALLINN, INFO@UNELMAUTO.EE

Lexus NX 300h kombineeritud kütusekulu on 5,5l / 100 km. Kombineeritud CO2 emissioon on 120 g/km.



Millest seekord?



46 Maadeavastajatelt maitsete avastajatele

Silvia Pärmani meelest võib Lissabonis käia nädalate kaupa söömas kohtades, mille nimi ja menüü pole muutunud sajandeid.



40 Sügisene mõisapuhkus

Puhkus lõppes ootamatult ja vara? Võta üks pikk kuldne nädalavahetus mõnes Eesti mõisas. Karl-Kristjan Nigeseni soovitusel.



54 Bangkoki suur viisik

Te arvasite, et maailma katusebaaripealinna pole olemas? Aga see on muidugi Bangkok. Silvia Pärmani edetabel.



58 Ruzafa – pöörasuse epitsenter

Valencias elav Helen Eelrand peab täiesti ülekohtuseks, et sealne boheemlaste asum Ruzafa hiljuti avaldatud maailma parimate hipsterilinnaosade edetabelist välja jäi.



62 Umami

Pilguheit Haabersti gurmeemaastikele.



EUROOPA
AASTA AUTO 2014



red dot award 2014
winner

www.peugeot.ee/308sw

UUS PEUGEOT 308 SW AVARAM SÕIDUELAMUS



Tutvumispakkumine

Tutvumishind al. 15 490 €

Kuumakse al. 171 €

Kaskokindlustus 280 €

Kütusekulu al. 3,2 l/100 km

5 AASTAT
GARANTIID

Uue Peugeot 308 SW pakiruum on oma klassi suurimaid mahutades 610-1660 l. Kasutusrendi tüüpi autoliisingu krediidi kulukuse määr on 2,91 % aastas järgmistel näidistingimustel (seisuga 05.05.2014): sissemaks 15%, jääkväärtus 25 %, aastane intressimäär 2,25 % + 6 kuu Euribor, periood 60 kuud, lepingutasu 199 eurot. Hinnad sisaldavad 20% käibemaksu. Peugeot Liisingu pakkuja on SEB Pank. Enne liisingulepingu sõlmimist tutvustingimustega ning vajadusel konsulteerige Peugeot' asjatundjatega. Peugeot Kindlustuse teenuse pakkuja on If P&C Insurance AS. Enne kindlustuslepingu sõlmimist tutvustingimustega ja vajadusel konsulteerige asjatundjaga 6 100 455.

UUS PEUGEOT 308 SW

MOTION & EMOTION



PEUGEOT



Finnair



Romrodinka | Dreamstime.com

Tähelepanelikkust lastega LAvi reises

Lastekaubanduse ja muude jamade tõttu muutuvad oktoobrist reeglid lastega Lõuna-Aafrika Vabariiki sisenedes. Edaspidi peab alati ühes olema lapse sünnitunnistus kõigi vanemate andmetega, või kui kaasas pole tema vanemad, siis kirjalik volitus neilt ning koopia lapsevanemate isikut tõendavatest dokumentidest ja nende kontaktandmed. Kui lapsega reisib vaid üks vanem, peab teiselt vanemalt olema notariaalselt kinnitatud volikiri, kohtuotsus hooldusõiguse kohta või surma korral tema surmatunnistus. Seda kõike ka juhul, kui ei väljuta transiidialalt. Kui laps reisib üksi, siis on veel rohkem pabereid. Tõesti, jõudu.

Finnair saab uued kaunid Airbusid

Viiendat korda järjest Skytraxi uuringu järgi Põhja-Euroopa parimaks lennufirmaks valitud Finnair esitles augustis oma järgmise põlvkonna Airbus A350 XWB pardakujundust. Uue laiema kerega lennuki võtab Finnair esimese Euroopa firmana kasutusele tuleval aastal idasuunal. Sõitjateruumi loovad samad tippdisainerid dSign Vertti Kivi Et Co, kes kujundasid ka Finnairi uue ootesaali Vantaal. Kõik A350 mudelid on varustatud wifiga, peenelt muutuvate valguslahendustega ning õhu täiuslikuma filtreerimise süsteemiga. Ehkki suurem, on A350 säästlikum nii keskkonnale, firmale kui ka reisijate ökoloogilise jalajälje mõttes.

Lõppemas on ka mullu alanud uuendused äriklassi istmete ja meelelahutuse osas. Uus ootesaal kõige lojaalsematele Finnair Plusi ja oneworldi klientidele avati augustis. Otse loomulikult on seal saun.

Tühja akuga võid lennukist maha jääda

Alles see oli, kui lennukites hakati lubama elektroonika kasutamist, kui nüüd tehti uus lollakas turvareegel – need peavad ka töötama. Meie head liitlased USA ja tema sabas Ühendkuningriik otsustasid juulist, et kõiki käsipagasis olevaid elektroonilisi seadmeid peab sama turvakontrollis sisse lülitada. Kui aga aku on tühi või telefon reisirikki läinud, pead ära viskama vidina või oma lennupileti. Reegel kehtivat ka lennujaamas ostetud seadmetele, kuigi terve mõistus võiks puutumata pakendis olevat kola ikka turvaliseks pidada.

Nii et esimest või jätkulendu oodates otsi aga targu stepsel üles, mida me teeme muidugi nagunii. Parem uudis on, et suvel jõudis meie lennuamet maailmapraktikale järele ja lubab nüüdseks mobiilseid seadmeid kasutada kogu lennu vältel, ehk siis peamiselt Estonian Airi lendudel.



Taevased sõnumid

TURKISH AIRLINES lahutab oktoobri lõpust Tallinna ja Vilniuse lennud. Väljumisi on küll kuue asemel neli, ent istekohti on ilmselt rohkem, sest Vilniuses enam ei maanduta ja leedukatega lendu ei jagata.

LUFTHANSA kavandab detsembrist ärireisijatele kõrgemat turistiklassi riburada kõikidele mandritevahelistele lendudele. Suurenevad istmed ja jalaruum, rohkem saab ära anda pagasit, toit on ka parem. Pilet hakkab maksma 35–150% rohkem tavalisest turismiklassist.

FINNAIR alustab järgmisel suvehooajal mitme uue liiniga päikese alla Küprosele, Hispaaniasse, Türki, Kreekasse ja Itaaliasse. Esimesed lennud toimuvad juba märtsis, mitu algab mais. Enamikku kohtadesse toimub üks lend nädalas, Kreetal Haniasse kuus, Rhodosele viis ning Napolisse ja Heraklionis kaks.

ESTONIAN AIR Berliini liin sai nii menukaks, et lende pikendati 1. novembrini. Lisalennud kiireks Bauhausiks või Berghainiks toimuvad teisipäeviti, neljapäeviti ja laupäeviti.

AIR BALTIC taastab oktoobri lõpust lennud Amsterdami ja katsetab otse Tallinnast ka Pariisiga. Lende nädalas kummalgi suunal neli.

ESTONIAN AIR pikendas suvel lennule registreerimise aega 36 tunnini. Seni sai seda kõige varem teha 24 h enne väljumist. Uus kord ei kehti vaid lendudele algusega Peterburist ja Kiievist, samuti ei saa kohe end kirja panna jätkulennule, kui järgmisel vedajal on piirang lühem.

RYANAIR lasi oodata, mis ta lasi, aga sai suvel lõpuks valmis mobiilrakenduse, mis päästab meid ometi pardakaardi trükkimisest. Ehk äpp ikka töötab ja see pole järjekordne nõme trikk, et saada reisijalt 15 eurot lennujaamas pardakaardi väljatrükkimise eest ... Kõigis lennujaamades mobiilset versiooni ka veel ei aktsepteerita, seda näiteks Kreeka ja Maroko pisemates kohtades.

aurinko

TALV ON LÄHEMAL, KUI SA ARVATA OSKAD!
BRONEERI OMA TALVEPUHKUS JUBA NÜÜD!

SUURIM VALIK
PUHKUSEREISE

VARAJASE TELLIJA
SOODUSTUSED

KARIIBID

USA

Kariibi mere kruiis
Miami Beach

DOMINIKAANI VABARIIK

Puerto Plata
Puerto Plata–Samana

KUUBA

Havanna
Varadero

KANAARID

Gran Canaria
Lanzarote
Tenerife

AASIA

VIETNAM

Phan Thiet
Saigon-Phan Thiet
Saigon-Phu Quoc

TAI

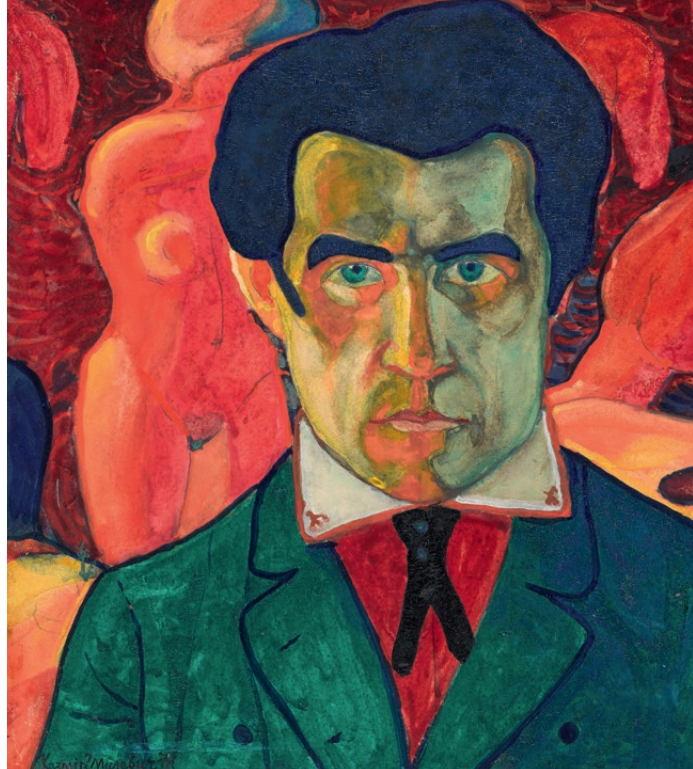
Krabi
Phuket

MAROKO

Marrakech–Agadir
Marrakech
Agadir



Tekst **IVAN LAVRENTJEV**



Malevitš Londonis

Vene postmodernistliku kirjaniku Viktor Pelevini romaanis “Generation “P”” on stseen, kus Moskva koorekiht koguneb kunstinäituse avamisele: kõik ajavad šampanja saatel juttu ja keegi ei pane tähele, et maale ruumis polegi – nende asemel on esitatud sertifikaadid, kus kirjas peamine info maali kohta ja suuremas kirjas selle hind. Londoni galerii Tate Modern läks keerulisemat teed: selmet piirduda kümnetesse miljonitesse ulatuvate hindade esitamisega, toodi välja ka maalid, sh Kazimir Malevitši “Must ruut”.

Lisaks XX sajandi kuulsaimale maalile on vaatajate päralt veel 300 tööd ilmselt kõige tuntumalt vene kunstnikult – enneolematu näitus, mida ei näe isegi Venemaal, mille muuseumides on hoiul suurim osa Malevitši maalidest ja joonistustest. Kolme Euroopa juhtiva kaasaegse kunsti muuseumi (varem võis näitust vaadata Bonni Bundeskunsthalle ja Amsterda-

mi Stedelijkis – viimase valduses on ka parim Malevitši kollektsioon väljaspool Venemaad) kuraatorite hoolikalt valitud teosed annavad ammendava ülevaate vene kunstist 1920.–30ndatel ja Malevitši teekonnast, seletades lahti suurimaid muutusi tema stiilis ja lähenemises.

1879. AASTAL KIIEVIS PALJULAPSELISES POOLA PEREKONNAS SÜNDINUD Kazimir Malevitš alustas maalimist noorena ja õppis kujutavat kunsti Kiiemis ja Moskvast. Esimesed ta näitused leidsid aset sajandi alguses, kui pärast eksperimente klassikalise kunstiga avastas Malevitš enda jaoks avangardi ja kubismi. Tegemist on vormilise eneseväljendusega, mis läks kokku ka sisulisega – oma uut stiili kutsub kunstnik kubofuturismiks. Futurism on tuntud pigem kirjandusest ja selle kehastus on vaieldamatult Vladimir Majakovski, kuid temagi ajakirja LEF peatoimetajana (mille numbreid näeb ka näitusel) pidas kunsti ja luule sümbioosi väga oluliseks.

MALEVITŠI LOOMINGU ARENG EI OLE LIINEARNE – ta proovib pidevalt uusi stiile ja vorme, kuid aeg-ajalt tuleb ka vanade juurde tagasi. Lihtne kirjeldus tema eri stiilidest oleks ehk järgmine: modernismi joontega klassitsism 1900ndatel, futurismi elementidega kubism 1910ndate alguses ja suprematism alates 1910ndate keskpaigast: esialgu vormiline (sellesse perioodi jäävad kuulsaimad must ja punane ruut ning erinevad kompositsioonid) ja hiljem inimfigureid kujutav minimalistlik suprematism (kirjud maalid põllumeestest).

Viimastele panevad rõhku ka kuraatorid, kelle sõnul pööratakse Malevitši lõpukümnendi loomingule põhjendamatult vähe tähelepanu. Tate'i näitusel ringiliikumine pole lihtne – jõudes järgmisesse ruumi, jõuame kogu aeg mõned sammud tagasi: osa joontest on tuttav ja mõjub varasemate ideede edasiarendusena.

1915. aastal loodud “Musta ruudu” jaoks ei eraldatud oma saali – ta ripub teiste maalide kohal nurgas. Vene kodudes on see tavaliselt ikooni paik. Kunstnik töötab sellesama teemaga pea kõikides suprematistlikes kompositsioonides – risti ja ringi (nimbuse) teema, valides meelega õigeususe sümbolset tähendust kandvad värvid. Musta ruudu paigutamine nurka mitte üksnes ei tõsta seda teistest töödest kõrgemale, vaid ka asetab konteksti – nii ideoloogiliselt kui ka kunstiliselt.

MUST RUUT on joonistatud valge löuendi keskele, mis paneb vaataja selle tähenduse üle mõtlema binaarsetes kategooriates: on see surm või sünd? Öö ja päev? Kosmose pimedus ja maa valgus? Revolutsiooni valu ja nälg või uue utopia täiuslik kujutis?

Juba saja aasta jooksul rohkem küsimusi kui vastuseid pakkuv maal on ehe näide prantsuse filosoofi Roland Barthes'i ligi pool sajandit hiljem väljakäidud autori surma kontseptsioonist – autor loob küll teose, kuid selle tõlgendamine on vaataja omalooming, seega klassikaline autor on surnud.

KUNSTNIK MALEVITŠI SURMA JA SÜNNI KAJASTUST võib näha pea kõigist ta maalidest. Kodanik Malevitš aga suri 1935.

aastal, tehes viimastel aastatel teatrikunstniku tööd, kuna Stalini režiimi nõutav sotsialistlik realism polnud see valdkond, kus ta katsed oleks vilja kandnud.

Malevich.

16. juuli – 26. okt 2014.
Tate Modern. Bankside, London SE1 9TG.

Avatud: iga päev, 10–18
Pilet £13.10 (16,50 €).

Üle 500 maali, joonise, trükise ja skulptuuri. Lisaks Malevitšile Natalia Gontšarova, El Lisitski, Vassili Kandinski, Mark Chagalli jt töid.

Vt lisa www.tate.org.uk



Põnev kunstiprojekt Helsingis

Helsingis on 12. oktoobrini avatud jaapani kunstniku Tatzu Nishi kunstiprojekt “Hotel Manta of Helsinki”. Põneva linnaruumiinstallatsiooni leiote otse Kauppatorilt, presidendipalee vahetust lähedusest Esplanaadi algusest.

Tatzu Nishi on oma kunstiteose ehitanud ümber Manta purskkaevu ning selle keskseks osaks on purskkaevu ehtiv skulptuur. Kunstiteose ideeks on kontekstinihe, nõnda on skulptuuri ümber ehitatud minihotell, kus skulptuur asetub keset kaheinimesevoodit. Sürreaalne ruum on avatud külastajatele kolme euro eest. Põhimõtteliselt on selles “hotellis” võimalik ka ööbida, aga kahjuks on innukamad kunstisõbrad broneerinud kõik ööd kuni kunstiprojekti lõpuni.

www.hotelmanta.fi

Siseturismi pakkumised

„Aeg iseendale” Pärnu spaas Hedon

Estraveli kliendina saad uues spaas suvenaudinguid pikendada soodsa erihinnaga! Sind ootab põnev ajalooline hoone, hindamatu vaade merele ja kaunile rannapromenaadile ning hedonistlikud spaanaudingud. Hind kahele P–N 119 €, R–L 138 € (tavahind 229 €). Hinnas on ühekordne sissepääs kahele Vaiksesse spaasse koos paaritunnise puhastava ja lõõgastava rituaaliga. Lisaks poole tunnise kosutav päikesevann ainulaadse lambi all ka pilvistel päevadel, piiramatult sissepääs spa supelusalale, üks öö majutust standardklassi kaheses toas, rikkalik hommikusöök ja piiramatult jõusaali kasutamine. Vaiksesse spaasse pääseb alates 14. eluaastast, kellele maksab see koos lisavoodiga 64 €.

Hedoni spaas on 72 hotellituba ja kuus sviiti, köidakesed kenasti hommikumantlid ja sussid ka olemas.

Pakkumine kehtib majutuseks
perioodil 01.09.–30.11.2014.



Hedon SPA



Noorus Spa

Noorus Spa pakett „Imepärane loodus”

Juulis avas ukseid hotell Noorus Spa Narva-Jõesuu kaunil liivarannal. Tule ja naudi uue hotelli rohkete basseinide ja saunadega veekeskust ja noorendavaid hoolitsusi Three Apples Spa wellness-keskuses. Hind kahele on 235 € ja see sisaldab kaks ööd majutust standardklassi kaheses toas koos hommikusöögiga, piiramatult vee- ja saunakeskuse ning *fitness*-keskuse külastust, lisaks ligi tunnist Thai Herbal massaaži mõlemale ning sära taastavat näohooldust Bali lilleõite rituaali. 6–12aastased lapsed saavad lisavoodi 15 euroga. Noorus Spa hotellis on 114 numbrituba, spaakompleks Three Apples Spa, atraktsioonidega veekeskus, VIP-oaas, restoran Romantic Garden, konverentsikeskus, *bowling* ja veel palju muud.

Pakkumine kehtib broneerimiseks ja majutuseks kuni 17.10.2014.

Romantiline pakett Balloon Tallinn pallilennuga

Võta kallim ühes ning tulge nautige unustamatut päikeseloojangut Balloon Tallinna pallilennul 120 meetri kõrgusel! Hinnas 50 eurot sisaldub ka klaasike veini ning eriline foto profipiltniku poolt koos Balloon Tallinna sertifikaadiga. Balloon Tallinn lendab kuni 150 meetri kõrgusele, vaategondel asub sel juhul 120 meetri kõrgusel. Õhulend koos pardale mineku ja mahatulekuga on kokku 12 minutit. Kohapeal on mõnuseks ajaviiteks Lennu Kohviku Et Grilli kiiresti valmivad toidud, suveniiride ja firmameenete müük ning fotograafi teenused. Balloon Tallinn asub Tallinna Sadama A-terminali ja kruisiala vahelisel alal.

Pakkumine kehtib 30. septembrini 2014 vabade kohtade ja sobiva ilma puhul (pigem hommikuti ja õhtuti).



Balloon Tallinn

Võta ühendust Estraveli siseturismi osakonnaga tööpäeviti kella 9.00–17.30 telefonil 626 6233 või e-posti aadressil siseturism@estravel.ee. Hinnale lisandub teenustasu kaheksa eurot. Estraveli Kuldkaardi omanikke teenindame üle 150eurose ostu puhul tasuta, alla selle on teenustasu neli eurot.



REIS POLE MÄNG

**SALVA24.EE KESKKONNAS
KINDLUSTAD KIIRELT JA SOODSALT**

 **SALVA**
KINDLUSTUS

TUTVU TINGIMUSTEGA VÕI
KÜSI LISAINFOT WWW.SALVA.EE



Istanbul, käimata radadel

Vabakutseline ajakirjanik Hille Hanso on elanud Istanbulis juba üle kahe aasta. Tema sulest ilmunud "Minu Istanbul" tutvustab Eesti lugejale türklasi ja avab linna neid külgi, mida turist tavaliselt ei näe. Siit valik soovitusi ka Estravelleri lugejaile.

Tekst ja pildid **HILLE HANSO**



Rahmi M. Koç'i muuseum

Türgi ühe rikkaima perekonna asutatud muuseum, mis pakub põnevust igas vanuses avastajale. Vaimustavalt suur väljapanek kõigest, mis liigub: alates vanaaegsetest titevankritest kalesside, jalgrattaste, uunikumootorrattaste ja -autodeni välja. Transpordi ja tööstuse ajaloole pühendatud Koçi muuseum asub kauni Kuldsarve lahe kaldal. Seal saab minna uudistama nii allveelaeva kui ka lennuki sisemust ja piiluda otse restoranvagnisse, millega sõitsid Austria keiser ja viimane Türgi sultan. Muuseumis on ka planetaarium ja ajutised ekspositsioonid ning võimalik teha väike rongisõit.

Soovitus: lapsed ja pered, ajaloo huvilised, masinate fännid.



Energiamuuseum ja ülejäänud Santralistanbuli kompleks

Energiamuuseumis satub külastaja üle-eelmise sajandisse. Sürraalsest sultaniteaegsest soojuselektrijaamast, mis kunagi andis suure osa Istanbuli elektrist, on nüüdseks kujundatud vahva uudistamisobjekt. Hiigelsuurte katelde ja juhtimissüsteemide vahel saab ise ringi käia ning mõneste ka sisse ronida. Lisatud on ka tänapäevaseid interaktiivseid lahendusi, näiteks infra-punapildi tegemine, mängud magnetitega jne.

Energiamuuseum paikneb ülikooli territooriumil, kust leiab mitu mõnusa öhkkonnaga Kalamaja F-hoonet meenutavat söögikohta. Energiamuuseumi taga asub boheemlaslik kunstpark, kus võib pikutada suurtel patjadel ja vaadelda moodsa kunsti taieseid, millest osa ripub puudel, osa majade küljes.

Soovitus: lapsed ja pered, ajaloo huvilised, masinate fännid, kunstnikud ja boheemlased.





Rumeli Hisari kindlus

Bosporuse lahe kõige kitsama koha kontrollimiseks ehitasid Osmani vallutajad Konstantinoopoli piiramise ajal kummalegi poole lahte võimsate tornidega kindluse. Tornid pandi püsti rekordajaga – nelja kuuga. Nendest sai vajadusel kahuritest pommitada iga laeva, mis üritas Bosporuse lahte läbida, ja nii mõnegi uhke kuunari saatuseks oli koos kogu pardal oleva varandusega Bosporuse põhja vajuda.

Kindluse sisehoovis oli väike amfiteater, maa-alune kaev ja kõik muu eluks vajalik. Võimsate tornide otsa saab praegu ka ronida, seal avaneb imekaunis vaade Bosporusele ja teisele poole väina. Tornide otsas turvaääri pole, nii et kõrgusekartjatel võivad jalad värisema hakata! Konstantinoopol aga vallutati peatselt pärast Rumeli Hisari valmimist. Siis toimus kindlus pikka aega vanglana. Sügavad maa-alused vangikongid ajavad tänapäevalgi judinad peale.

Soovitus: lapsed ja pered, ajaloo huvilised, kaunite vaadete nautijad, arhitektuurihuvilised.



Pierre Loti piirkond

Prantsuse turkofiili järgi nime saanud piirkond on kaunite värviliste puitmajadega tänavate virvarr. Rippraudteega saab sõita üles ühele Istanbuli seitsmest tipust, kus avaneb vaade Kuldsarve lahele. Seal armastanud Pierre Loti kohvikus istuda, türklaste eluolu kohta tähelepanekuid teha ja kirjutada. Jalutuskäik alla läheb läbi surnuaia, kus

näeb tihti kohalikke kadunud omastele austust avaldavas ja nendega juttugi puhumas. Kohvikud, turg, Eyüp Sultani mošee, surnuaed – kõik on türklaste armastatud kohad, seal võib istuda ja lõpmatuseni Pierre Loti kombel kohalike toimetamist jälgida.

Soovitus: lapsed ja pered, türgi köögi fännid, ajaloo huvilised, ilunautlejad.



Sapphire'i katus

Istanbuli kõrguselt teine hoone on kaubanduskeskus ja luksuskorteritest torn, mis asub ühes Istanbuli mitmest *city*-osast. Teiste kõrghoonete vahel ta ehk eriline polekski, kui kiirlift otse katusele ei viiks. Sealt avanev vaade tuleb alati üllatusena, kuna peaaegu terves ulatuses on näha Bosporuse laht ja ajalooline poolsaar, kuid samuti terve linn, mis oma lõpmatuses tõesti aukartust tekitab. Eriti omapärane on olla katusel palvuse ajal, sest siis kostab kõigist ümbritsevatest mošeedest muessinite kutsung, mis mõjub omapärase religioosse kakofooniana.

Sapphire'i katusekohvikus on ka väike kino, kus tasub läbi teha 4D-lennusimulatsioon Istanbuli kohal. Kui Istanbulis pikka aega olla ei saa, on simulatsioon omal jalal ringi käimisele erutavaks asenduseks ja peamised vaatamisväärsused näeb ära peaaegu autentsel kujul.

Soovitus: lapsed ja pered, arhitektuurihuvilised, modernse linnamaastiku nautijad, šopahoolikud.



Lugemissoovitus



Võta kätte ja loe selle artikli autori kirjutatud raamat enne Istanbuli-reisi läbi. Sa ei leia siit ilmingimata juhiseid parimate söögi- või ööbimiskohtade leidmiseks, isegi mitte türgi vaiba soetamiseks. Leiad midagi hoopis olulisemat – sissevaate Istanbuli argipäeva, töökultuuri ja inimeste hoiakutesse.

Hille on Istanbulis mõneti võõrkeha: blond võrdõiguslane, kes justkui ei sobiks meeste domineeritud Türgi. Või teisalt sobib ehk raamatu seisukohast üksjagu rohkemgi kui mõni vähem söakas ja leebem tegelane. Toimub ju tema ümber üksjagu põnevat, alustades meilegi tuttava "Teeme ära!" talgupäevaga, seiklustega intriigiderohkes ratsaklubis, sekka elamused supermoodsa Istanbuli haigla operatsioonisaalis ja värvikad igapäevased seigad.

Ehk siis lühidalt kokku võttes – kui sa oled selle raamatu läbi lugenud, on su silmad Istanbulis toimuva märkamiseks üksjagu treenitud.

Kui reisieelseteks taustauuringuteks jagub aega rohkem, siis tasub ette võtta ka Orhan Pamuki veel paraku eesti keelde tõlkimata "Istanbul", mis avab lugejale linna lähiminevikku Pamuki lapsepõlvajaast.

KARL-KRISTJAN NIGESSEN



Beylerbey suveloss

Hilisema Osmani ajastu sultani suveloss, mis asub Istanbuli Aasia-poolsel kaldal Bosporuse ääres. Enamasti imetletakse fassaadi Bosporuse kruusil hoonest mööda loksudes, kuid tegelikult on ka sisseminek vaeva väärt. Selles uhkes suvelossis lõbustati paljusid kõrgeid külalisi, vastuvõturuumis oli basseini volava veega, mida hinnati jahutava efekti ja rahustava vulina pärast. Piletihinna sees on ekskursioon giidiga, kes näitab külluslikult kaunistatud hoones ka sultani eraruumi. Müüriaga piiratud alal on näha kaunistustega paviljone, kus aadlikud kümblesid. Väärt kontrasti lisab Bosporuse sild, mis kõrgub peaaegu üle Beylerbey suvelossi.

Soovitus: Osmani kunsti ja arhitektuuri fännid, ajalohuvilised, ilunautlejad.



Karl-Kristian Nigesen

Kariye Museum (Chora kirik)

Fatih'i linnaosa esimesel, välisel vaatlusel mitte eriti eriline Bütantsi-aegne kirik paneb sees aga ahhetama. Kirikus on säilinud suurepäraseid mosaiikidest ja freskodeset kristlikud piltjutud. Kirik oli pühitsetud neitsi Maarjale ja seal jutustatakse mosaiikide abil nii Kristuse sünni- kui ka Maarja surmalooost ning kõigest muust, mis sellele eelnes ja järgnes. Kuna tollal inimesed lugeda ei osanud, oli mosaiikide eesmärk jutustada ja kinnistada usundilugu. Chora kirik asub väga lähedal Theodosius II ehitatud linnamüridele, neile massiivsetele ehitistele võib otsa turnida ja sealseid omapäraseid vaateid nautida.

Soovitust: Bütsantsi kunsti ja arhitektuuri fännid, ajalooahvilised, ilunautlejad, religioonihuvilised.



Karl-Kristian Nigesen

Square SQ kebab



Oleme avatud:
E-R 11:00 - 22:00 L-P 12:00 - 22:00
+372 699 9550
www.squarekebab.ee
facebook.com/SquareKebab
twitter.com/SquareKebab

Harju tänav



Vabaduse väljak

Me asume
Vabaduse väljak 9
(tunnelis)

Kaarli
puiestee

Estonia
puiestee



Nargile ehk vesipiibu suitsetamine Ortaköy's

Ortaköy (tõlkes 'keskküla') on endine kreeka kalurite ja juutide asundus, millest on nüüdseks saanud erakordselt populaarne vaba aja veetmise koht. Kohalikud söövad *kumpir'i* (hii-gelsuur küpsekartul erinevate täidistega) ja tõmbavad kohvikutes vesipiipu. Vesipiibumehed hoolitsevad klientide eest hästi: segavad vastavalt soovile aromaatsaid tubakaid, uendavad sütt ja toovad tellitud joogid lauda välgukiirusel. Tõeline lõõgastus on istuda ja jälgida ehtelettide ääres toimuvat kauplemist ning visata söögist ülejäänud palakesi Istanbuli kuulsatele kassidele. Ortaköy kuulus mošee avati hiljuti pärast mitmeaastast restaureerimist, see on imeilus ja igati vaatamist väärt.

Soovitus: tšillijad ja mõnulejad, sõprade ja pere seltsis aega surnuks lõõjad, Osmani arhitektuuri fännid, ilunautlejad, ehtefännid.



Istanbuli tulbifestival

Tulbid on pärit just Türgist ning tulp on ka Istanbuli sümbol. Igal kevadel aprilli keskel ja mai alguses ehib linn end tulbivaibaga – parkides ja haljasaladel üle linna kasvab kümneid miljoneid eri sorti tulpe. Kõige kaunim on tulbifestival Bosporuse-äärses Emirgani pargis, kus tulpidest on kujundatud jõgesid, mosaiike ja mustreid. Sellist sorti maailmas polegi, mida Istanbuli tulbifestivalil ei näe. Festivaliga käivad kaasas tasuta kontserdid,

Osmani kunsti töötoad, rahvatantsud ning kindlasti türgi peredele tähtis traditsioon – piknik pereringis. Festivali ajal lahvatab kevad ja õhk on täis lillelõhnu, mis panevad rinna õnnest paisuma. Paljud noorpaarid sihivad tulbifestivali aega, et end paari panna lasta, ja Emirgani pargis on tore noorpaaride pildistamist jälgida.

Soovitus: aiandushuvilised, ilunautlejad, Osmani kunsti fännid, lapsed ja pered.

Lennunõu



Turkish Airlines on Tallinnast otse Türgi suurimasse linna lennanud 2013. aastast. 2014/2015 talvehooajast väheneb küll lendude sagedus praeguselt kuuel neljale nädalale. Ent et need lennud ei tee enam vahemaandumist Vilniuses, siis Eesti turu jaoks müügilolevate lennukohtade arv tegelikult isegi kasvab.

Türgi lennufirma on mitmel aastal järjest tunnistanud Euroopa parimaks. Istanbuli edasi-tagasilendude piletihinnad algavad umbes 250 eurost, ka turistiklassi reisijatele pakutakse sooja einet ning neil on lisatasuta võimalik kaasa võtta kuni 30 (!) kilo äraantavat pagasit.

Istanbuli lendudele saab lihtsalt ning soodsalt lisada jätkuühendusi mujale Türgi (näiteks Antalya-lend tõstab piletihinda vaid ca 30 €/suund) ja loomulikult kaugemalegi. Tegemist on ju lennuettevõttega, millel on maailmas enim rahvusvahelisi sihtkohti.

Lisaks Turkishile saab Istanbuli loomulikult ka teiste lennukompaniidega. Eesti turul pakub kõige tihedamaid ühendusi Lufthansa läbi Frankfurdi ning hind võib heal juhul tulla Turkishist pisut odavamgi.

Istanbuli lennud on aga paraku lõpetanud Air Baltic, kes ei suutnud Turkish Airlinesiga sel liinil oma tasulise pagasi ja pardateenidusega konkureerida.

MAURI SAAREND, Estravel

WWW.KAZATCHOK.EE

KAZATCHOK

SHOW RESTAURANT

UUS SLAAVI RESTORAN
MIDAGI UUT JA ERILIST!

SHOW ETENDUS JA ELAV MUUSIKA
AVATUD N,R,L 18:00 - 01:00



(+372) 58 542 525

RAEKOJA PLATS 5

10%

KÖSI ALLAHINDLUST

Paris

Tekst ANNIKKY LAMP

Pariisi

parfüümi järele

Et õige parfüüm pärineb Pariisist, on üks inimajaloo hullemaid klišeesid. Oma iva selles aga peitub: kuskil mujal pole lõhnaloomise kultuurikiht nii paks kui Prantsusmaal ning tõsise parfüümihuvilise jaoks kipub Pariis endiselt olema sihtkoht number üks. Kõige lihtsamalt ja kiiremini leiab parfüümi suurte kaubamajade – Printemps'i või Galeries Lafayette'i – lõhnaosakonnast. Valik on seal väga lai ning sajad pudelid mugavasti ühes kohas koos. Pariisi võlu on aga eelkõige iseseisvates lõhnabutiikides, mille leidmine on küll tibatüüpiliselt vaevarikkam, aga elamus selle võrra ehedam. Annikky Lamp juhatab lahkelt teed.



Guerlaini esinduskauplus 68 Champs-Élysées

Guerlain on üks parfüümitööstuse hiiglasi, auväärse ajaloo maja ja endiselt erakordselt edukas. Brändi suurim kauplus Champs-Élysées'l renoveeriti hiljuti ning väärib külastamist isegi juhul, kui huvi lõhnade vastu üksnes mõõdukas. Äärmiselt luksuslikus ümbruses on loomulikult saadaval kõik Guerlaini parfüümid, Mitsoukost ja Shalimarist alates ning La Petite Robe Noire'iga lõpetades. Lisaks leiab sealt Guerlaini kosmeetika, lõhnaküünlad, mett, teed ja muud dekadentlikku pudi-padi. Kui aeg ja finantsid võimaldavad, tasub alumise korruse restoranis brantši nautida ning osta kaasa Shalimari teed.

APRÈS L'ONDÉE – üsna ebatüüpiline Guerlain, õrn vihmajärgne kannikese-iirise-apelsiniõie-lõhn. Paljude lõhnaasjatundjate lemmik.

GUERLAINI KLASSIKUD – Mitsouko, L'Heure Bleue, Nahema, Jicky ja teised ei ole parfüümkontsentratsioonid just laialt saadaval, nii et tasub juhust kasutada ja lõhnaajaloo tippeostega tutvuda.

MUGUET – igal kevadel toob Guerlain turule

piibelehelõhna, mis on saadaval vaid piiratud aja. Nii et kui on õige hooaeg, tasub proovida – päris sama lõhna ei müüda enam kunagi.

HABIT ROUGE – Vétiveri kõrval Guerlaini populaarsemaid meestelõhnu, rafineeritud ja mitmekihiline segu tsitrustest, võrtsidest ning puudu- ja nahanootidest.

KÜÜNLAD – Guerlaini küünlad on pea sama nüansirikkad kui parfüümid ja ka maksavad pea sama palju. Hiver en Russie sobib eriti hästi talveks, Boudoir Vénitien lõhnab hästi igal ajal.





Serge Lutens Palais Royal Jardins du Palais Royal, 142 Galerie de Valois

Endise meigikunstniku Serge Lutensi omanimeline bränd on paljude lõhnasõprade meelest parim parfüümisari üldse. Lutens on tuntud oma julgete ja uuenduslike kompositsioonide poolest, millest mitu on juba praegu klassiku staatuses. Osa tema kollektsioonist ongi saadaval üksnes Palais Royali poes, mistõttu on see butiik iga *perfumista* Pariisi-visiidi kohustuslik osa. Pood on brändi imagoga igati kooskõlas – keeruline leida, pretensioonikas, aga lõpuks ikkagi kõike seda vaeva väärt. Tumedates toonides ja hämar, näeb see välja nagu maailma kõige rafineeritum koobas, kus kaunites pudelites lõhnad on kui kalliskivid vaatamiseks välja pandud. Keegi ei tõsta kunagi häält. Kliendid ei puuduta



ise iialgi ühtegi pudelit. Pühapäevarõivaste kandmine on soovitatav.

FÉMINITÉ DU BOIS – revolutsiooniline puidulõhn, esimene naistele mõeldud seedripuu-parfüüm. Erandlik ka ses osas, et Lutens üldiselt ei jaga oma loomingut soo alusel.

IRIS SILVER MIST – legendaarne iiris, moodsaate iiriseparfüümide kuldstandard. Jah, see peabki lõhnana nagu äsja mullast võetud ja külmas vees pestud porgandid.

AMBRE SULTAN – Lutens on tuntud oma lopsakate orientaalseste kompositsioonide poolest, see ürtidega võrrestitud ambra on neist üks unikaalsemaid.

MUSCS KOUBLAI KHAN – kurikuulus muskuselõhn, segu higist ja hobustest. Kes on muskuse suhtes anosmiline ja ise lõhna ei tunne, peab siiski meeles pidama, et ümberolijad ilmselt tunnevad.

HUULEPULGAD – Lutensi meigisari on tapvate hindadega, aga tasub proovimist: värvivalik ja kvaliteet on tõesti silmapaistvad.



Frederic Malle 21 rue du Mont Thabor

Frederic Malle on Serge Lutensi lähim konkurent nii pretensioonikuses kui ka lõhnade kvaliteedis. Tema esteetika on moodsam ja vähem barokne kui Lutensil, kuid sellegipoolest äärmiselt rafineeritud. Ei Lutens ega Malle ole ise lõhnaloojad, vaid kunstilised juhid ja suunaandjad. Kuid kui Lutens töötab üldiselt sama “nina” (Christopher Sheldrake), siis Malle tellib lõhnu erinevatelt parfüümikunstnikelt ning oli ka esimene, kes lõhna looja nime pudelil esiletõomise vääriks pidas. Malle'i kollektsioon on ülikvaliteetne ja mitmepalgeline ning mitte hullusajavalt suur. Eraldi poode on brändil Pariisis kolm, neist rue du Mont Thaboril asub kõige uuem. Muu hulgas on poes kolm “nuusutamissammast”, kuhu saab sisse astuda ja segamatult väljavalitud parfüümi nautida.

CARNAL FLOWER – imeilus tuberoosilõhn, intensiivne ja peen üheteaegu. Kohustuslik kõigile lillelõhnade armastajatele.

PORTRAIT OF A LADY – Malle'i bestseller, hämar, keerukas ja ülitugev roosilõhn, mis sobib nii meestele kui ka naistele.

MUSC RAVAGEUR – paljude lemmik, sensuaalne segu muskusest, ambrast ja vaniljest.

VETIVER EXTRAORDINAIRE – *vetiveri* üledoos, jõuline ja maskuliinne, roheline ja puidune.

CAFÉ SOCIETY – Malle teeb ka väga rafineeritud küünlaid ja ruumilõhnastajaid. Café Society on peojärgse Pariisi korteri fluidum, mida muu hulgas müüakse ka naeruväärselt stiilses kanistris.



Nicolai 28 rue de Richelieu

Patricia de Nicolai on äärmiselt andekas parfüümilooja, kellel on lõhnasõprade hulgas rohkesti veendunud fänne. Legendaarse Guerlaini perekonna liikmena on lõhnalooming tal ilmselt veres ning tema stiili kirjeldatakse kui moodsat Prantsuse klassikat. Kui kvaliteedit ei jää Nicolai tooted eeltoodud brändidele alla, siis hinna poolest on need kättesaadavamad. Tõsi, selle võrra on pakendid ka vähem uhked. Aga kui eesmärgiks on vaimustavalt lõhnata, mitte külalistele luksuspudelitega muljet avaldada, on Nicolai suurepärase valik. Poode on Pariisis mitu, nii et tasub pisut guugeldada ja leida endale lähim.

ODALISQUE – klassikaline lilleline *chypre*, Prantsuse parfüümikunst absoluutses tippvormis.

L'EAU MIXTE – traditsioonilisest Kölni veest inspireeritud uniseksilõhn. Kerge, tsitruseline ja rohevärsk, kuid põnevate võrtsi- ja pui-



FRAGRANCE
GALLERY

Valitud parfümeeria

Valitud parfümeeria, ilutooted ning lõhnad teie koju pakuvad võimalusi oma isikupära väljendamiseks. See ainulaadsete lõhnade maailm, mis oli kunagi nišitoodetena kättesaadav vaid kitsale ringkonnale, kogub üha enam populaarsust.

Lembitu 8, Tallinn Tel (+372) 644-7040
www.fragrance.ee



Pariis

dunüanssidega.

VANILLE TONKA – harukordne saavutus, magus vaniljelõhn, mis pole imal ega igav.

NEW YORK – elegantne meestelõhn, mida sobib kanda alati ja igal pool.

MAHARADJAH – luksuslik lavendli, vanilje ja sandlipuu järele lõhnav küünal. Fännid ostavad hulgi.



Etat Libre d'Orange 69 rue des Archives

Kõik Prantsuse lõhnabrändid pole õnneks traditsioonilised ja klassikalised. 2006. aastal loodud Etat Libre d'Orange on sürrealismist inspireeritud provokatiivne parfüümfirma, mille looming on kohati väljakutseks kogenud lõhnanahutidelegi. Kehavedelikest ja seksist inspireeritud *Sécrétions Magnifiques* on legendaarne oma täieliku kantamatuse poolest, Encens et Bubblegum segab aga kokku viiruki ja roosa nätsu. Viimastel aastatel on ELDO pisut rahunenud ning välja tulnud mitme väga hästi komponeeritud ja ka kodanlastele vastuvõetava parfüümi. Ning lõhnanimest Don't Get Me Wrong Baby, I Don't Swallow on alles jäänud vaid esimene pool.

SECRETIONS MAGNIFIQUES – veri, higi ja sperma. Selle parfüümi nuusutamine eeldab mõningast julgust, kuid kui te juba seal olete, oleks rumal juhus kasutamata jätta.

THE AFTERNOON OF A FAUN – ELDO kohta šokeerivalt elegantne ja vaoshoitud kompositsioon, perfektne nüüdisballeti etenduseks või kunstigalerii külastuseks.

JASMIN ET CIGARETTE – lõhnabki nagu jasmiiin ja sigaretid. Seda Marlene Dietrich kannaks.

LIKE THIS – ilmselt ainus mittepiinlik staarilõhn maailmas, Tilda Swintoniga koostöös loodud magus, võrtsikas, puidune ja muu hulgas kõrvitsanooti sisaldav parfüüm.

TOM OF FINLAND – "Tom is sex," ütleb kirjeldus. Lõhn ise on üllatavalt sõbralik ja magus, aga siiski intrigeeriv.



Diptyque

Diptyque on vahest paremini tuntud oma lõhnaküünalde kui parfüümide poolest – on võimatu avada elustiiliajakirja, ilma et mõni masendavalt kaunis ja põneva töökohaga naine räägiks oma armastusest Diptyque'i küünalde vastu. Ei saa salata, küünlad ongi head, lõhnavad põnevalt ja kestavad kaua. Parfüümid on

aga vähemalt sama proovimisväärseid ja väga pariislikud – hästi tehtud, stiilsed, mitte otse-näkku seksikad või *über*-glamuursed. Sobivad ka neile, kes end väga parfüümiinimeseks ei pea.

PHILOSYKOS – kuulsaim Diptyque'i parfüüm ja ühtlasi maailma tuntuim viigipuust inspireeritud lõhn. Äärmiselt kantav, aga intelligentne.

TAM DAO – mõnus sandlipuuparfüüm, üsna kuiv ja täiesti sooneutraalne.

L'OMBRE DANS L'EAU – lõhnab nagu roheline aed kuumal suvepäeval: mustsõstrapöösad, tomatitaimed ja roosid.

BAIES – L'Ombre dans L'Eau küünla (või spreid või difuuseri) kujul ja niimoodi ehk veelgi parem. Sobib ideaalselt suvekodusse või suvekodus viibimise teesklemiseks.

FEU DE BOIS – neile, kellele meeldib, kui kodu lõhnab lõkkesuitsu järele. Lõhn pole muidugi tehtud mingist suvalisest puuprahist, vaid üliharuldastest väärispuudist.





estravel

Lapsepõlv ei kordu!

Vii lapsed unistuste reisile,
sest nüüd on selleks mängulisi
pakkumisi päris mitu!



Harry Potteri võlumaailm Londonis

Edasi-tagasi transport ja ekskursionioon perele Warner Brothers Studios alates **218 eurost**

Lõbus päev Pariisi Disneylandis

1-päeva pilet perele alates **165 eurost**

Maailma esimene sise-Legoland Berliinis

Sisepääsupiletid perele alates **48 eurost**

München väikestele rallisõitjatele

BMW muuseumi külastus perele alates **27 eurost**

Saladuslik Rooma Dan Browni radadel

Bussiekskursioon, kohvipaus ja perepilet Castel Sant' Angelosse alates **163 eurost**

Barcelona meremaailm

Sisepääsupilet perele alates **55 eurost**

www.estravel.ee/linnareisid

Hinnad on toodud ühe lapse ja kahe täiskasvanuga perele.

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24 h reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Suur saunafänn Tiit Kutser küsis endalt enne Therme Erdingi külastust, mida need sakslased tõelisest saunast ikka teada võivad. Netist tundus pealegi, et see on üks tullede ja viledega lõbustuspark. Tegelikult on saunas igas Saksa külas, suuri veeparke on tihedalt ning saunas käiakse tihti terve päev ja isegi piknikukorviga.



Therme Erding

maailma suurim saunakompleks

Tekst **TIIT KUTSER**
Pildid **THERME ERDING**

Müncheni lähedal Erdingi linnakeses asuv Therme Erding on tegelikult kolmeosaline veekeskus. Seal on tavaline veepargi osa, üks maailma suurimaid liutorude komplekse Galaxy Erding oma kümnete liutorudega (ka Euroopa pikim – 356 m) ning maailma suurim saunakompleks 26 erineva saunaga.

Alguse sai see kõik naftaotsingutest, ent kui leiti hoopis sooja mineraalvett, tekkis idee rajada veepark. Aastate jooksul on kerkinud 100 miljonit eurot maksev kompleks, mida külastab iga päev tuhandeid kliente. Oktoobris valmib hotell ning varsti laiendatakse ka veeparki ja saunaosa.

ESIMESENA KOHTAVAD SAUNAKÜLASTAJAD ROOMA TERME – need koosnevad mõnest jahedast (38°–45°) ruumist (Caldarium, Laconium, Tepidarium), mis eestlasest saunahuvilise nii otseses kui ka kaudses mõttes üsna külmaks jätavad, ning kahest auru saunast (üks aromatiseeritud, teine tavaline). Rooma termide keskus on aga põlvini veega basseini, kus vee all mängib rahustav muusika.

Paned vahtplastist vorsti pea alla, lased kõrvad vette, suled silmad ja lased ennast veel ja muusikal kanda. Väga mõnus on nii saunade vahel või enne lahkumist maha jahtuda.

Edasi kompleksi südame poole liikudes hakkavad temperatuurid juba tõusma. Kõigepealt tulevad kaks aroomisauna (tsitruste ja vahelduivate aroomidega), siis õues eraldi palktares Soome saun ja selle kõrval vuliseva ojaga koobassaun. Keskmes on olümpiabasseini mõõtu veekogu – Paradiisiaed, täis kõikvõimalike mullitavaid ja veemassaaži tegevaid objekte, seda ümbritseb palmide, orhideede ja muu troopilise taimestiku ning lamamistoolidega pikitud puhkeala.

ET OMA PIKNIKUKORVITA KÜLASTAJAD NÄLGA JA JANUSSE EI JÄÄKS, tegutseb basseini sees baar kohaliku Erdingeri õllevaliku, mahlade ja kokteilidega. Basseini ümbritsevad söögikohad Aasia restoranist Itaalia omani ning võileivabaarist jäätisekohvikuni. Ilusa ilmaga sõidab Paradiisiaial katus pealt ära ning suurim saal muutub troopiliseks pargiks.

Suurest basseinist saab ujuda õue väiksemasse



Sobiv ümberistumiselgi



Erding asub linnulennult vaid mõne kilomeetri kaugusel Müncheni lennujaamast. Mööda külavaheteid sõites on Therme Erdingisse küll oma 15 kilomeetrit, aga see võtab aega vaid 10–15 minutit sõltuvalt sellest, kas taksojuht ületab lubatud sõidukiirust 20 või 60 km võrra tunnis. Kesklinnast rongiga (S2) Erdingisse sõiduks kulub oma kolmveerand tundi, aga vaatamata rohkem kui kümnele suhteliselt suurele saunakeskusele Münchenis ja selle lähiümbruses tasuks siiski Therme Erdingit eelistada.

Kahjuks lõpetas Lufthansa Tallinna–Müncheni otselennud, ent vahel võib lisapeatus teha pileti hoopis odavamaks. Normaalne lendaja küll väikese kokkuhoiu nimel lisapeatust ette ei võta, aga kuus-seitse tundi Therme Erdingis on niivõrd fantastiline, et kompenseerib kindlasti ühe ülearuse vahemaandumise.

on küll soojem kui vihmametsas, aga linnulaul, leilide ajal kehale määrivad troopiliste puuviljade kreemid ja klaasseina taga kasvavad palmid annavad troopilise tunde küll. Ümber troopika-sauna taga paikneva kose on veel terve rida saunu soolasaunast kuni purskava geisriga saunani.

Kõige püham protseduur Saksa saunas on *Aufguss* ehk leil. Korralik leiliprotseduur algab tavaliselt ruumi tuulutamisega, kus ukсед-aknad avatakse ning saunameister vehib rätikuga värsket õhku sisse ning ajab seda ka ruumis ringi.

basseini, kus on veel mulistavaid objekte, kiirevooluline jõgi ning teine vees asuv baar. Soojal ajal on lamamistoolid ka väljas ning lisaks päevitamisele saab tiigil vesijalgrattaga sõita. Otse välibasseini kõrval köeb veel kolm sauna – tavaline, meditatsiooni- ja roosisaun.

VÄIKESE JALUTUSKÄIGU KAUGUSEL PARGIS asub kogu kompleksi teravaim elamus (temperatuuri poolest) – Stonehenge. Ühele julgele, kellele lava ülemine aste jahedaks jääb, on seal saunas veel kõrgemal omaette Keldi troon. Kohe sauna kõrval pahiseb ka võimas jaheda veega kosk kõigile lavalt tulijatele. Samas asuvas planetaariumis ei visata leili, aga seal on mõnus mõõdukalt kuumal temperatuuril pikali visata, vaadata kuppellael tähtede ja planeetide liikumist ning kuulata selgitusi tähtkujudest, galaktika ehitusest, sodiaagimärkidest ja muust sellisest. Selgitused on küll ainult saksa-keelsed, aga see ei sega tähtede valgig higistamist.

VAHETULT SUURE BASSEINI ÄÄRDE PARADIISIAEDA kerkis eelmisel aastal troopikasaua, mille laval



Seda teeb ta ka leiliviskamise raundide ajal, et kuumus ikka iga saunaliseni jõuaks.

Enamasti sisaldavad leilid ka vedelike kerisele heitmist, aga mõnel juhul võib leil olla ka üsna ülekantud tähenduses.

Näiteks soolasaunas toob saunameister leili ajal kõigile soola keha koorimiseks, geisrisaunas määratakse endale peale koorivat kreemi, aga pagarisaua leili ajal toob saunameister ahju hunniku kukleid ning laseb kõigil saunalistel 7-8 minutit saialõhnas praadida, enne kui igaüks saab kukli ärasõõmiseks. Roosisaunas tuleb nägu ja keha kõigepealt suhkruga ja roosiõli seguga koorida. Siis järgneb leil roosiõlise veega ning pärast leili ootab õues klaasike teed – roositeed loomulikult. Väike suutäis ootab ka pärast tsitrusesauna leili. Nimelt jagatakse kõigile Capri leili järel värskenduseks mahlajäätist.

MÕNES SAUNAS ON KA SAMA PÄEVA JOOKSUL ERINEVAID LEILE, meditatsioonisauas lausa kuni neli. Üks on kreemi näkku määrimisega, teise ajaks saab jäägeeliga täidetud silmaklapid, et vaiks

muusika ja saunameistri tuulutamise saatel mediteerida, kolmas on soola või šokolaadi määrimisega ning neljanda leili puhul on saunameistril 3-5 vaskkaussi (ja vahel ka suur gong), millega ta lisaks tuulekesele ka akustilisi laineid tekitab. Vaikne muusika, meeldiva aroomiga leil, hüpnotiseeriv gong ning saunameistri tekitatud soe tuuleke on tõeliselt fantastiline segu, mis ka kuumas saunas kananaha ihule toob.

ÜLDISELT PEAKS SAKSA SAUNAS LEIL OLEMA PÜHALIK JA VAIKNE PROTSEDUUR, kus kõik istuvad tasakesi ja sõna võtab ainult saunameister. Therme Erdingi meditatsioonisaua leilidel pannakse isegi sildid üles, et klaasseina taga möödudajad kõva häälega ei lobiseks ja leilitajaid/mediteerijaid ei segaks. Teistes ruumides on üsna tavaline saunameistri naljadele vastu lööpimine. Olen juhtunud isegi olukorrale, kus korralikud keskealised pereemad ja -isad korraldasid näkku ja kehale määrimisest ülejäänud kummeli ja muu taimse värvi seguga mudasõja.

Mõnikord korraldavad meistrid ka ise lärmakamaid leile. Näiteks tsitrusesaunas, kus olen istunud hardas vaikuses, utsitas ta kord taustaks mängitava pala "Ice in the sunshine" ühislaulmise meeste ja naiste soolodega. Ametliku leili järel võeti üles veel Müncheni Bayerni võitluslaul, nii et mitte alati pole Saksa leil vaikne nohisemine. Meeleolu sõltub palju saunameistrist ning sellest, kui lõbusad inimesed kokku satuvad.

SAKSAKEELSETES MAADES PEAB ARVESTAMA, ET NEED ON SEGASAUANAD ja *textilefrei* – ujumisriided pole lubatud. Tegu pole muidugi nudistisaunaga, kuigi Saksamaal leidub selliseidki ja saunaklubid (loe: lõbumajad) on legaalne äri. Lihtsalt palju-



estravel

Ärireisid

kiirelt ja soodsalt
Estraveli ärikliendi
e-poest



FOTO:FINNAR

Ärikliendi e-poest leiad laia valiku soodsaid
lennupileteid, hotelle ja autorendi võimalusi üle maailma.

Estraveli kliendina saad 24 h tasuta reisiabi telefonil 6 266 266.

Loe lähemalt www.estravel.ee/ariklient
või kirjuta ariklientuur@estravel.ee

Mustmiljon täidetud reisiunistust



des maades pole alastus mingi probleem. Meil kutsuks mõni valvas kodanik kiiresti politsei, kui keegi Snelli tiigi ääres, Kadriorus või keset Tartut Emajõe kaldal ilusa ilmaga alasti päikest võtaks. Saksamaal on see aga väga tavaline ja Münchenis sellest aastast ka lausa seadustatud.

Ujumisriiete keelamist põhjendatakse teravise mõjuga. Sauna minnakse ju higistama ja jääkainetest vabanema, riided blokeerivad aga protsessi. Kui tahes korraliku pesu järel satub higi ikka ujumisriietega basseinidesse ja mullivannidesse. Säilitamiseks vett vähegi ujutavana, lisatakse sinna suures koguses kemikaale, mis uuesti lavale minnes aurustuvad ja kopsse kahjustavad. Seetõttu pole ka paljudes Eesti spaades ujumisriided leiliruumis lubatud. Lisaks võivad need saunatemperatuuridel nahka kahjustada.

Kõiki neid probleeme saab vältida, kasutades sauna riieteta ning käies enne iga vetteminekut duši all. Ja ennäe imet, kui Eestis või mujal maailmas basseinis või saunas käies tõmbub nahk pärast tunnikest vees krimpsu ning kloorihais ei taha nahalt lahkuda ka päevi hiljem, siis pärast kümnet tundi Therme Erdingi saunades ja basseinides ei ole kumbagi probleemi.

TEINE REEGEL SAKSAKEELSETE RIIKIDE SAUNADES ON, ET KEHA EI PUUDUTA PUUD. See tähendab, et alati

käivad rätikud nii istumise kui ka jalgade või pikutades terve keha alla. Üks rätik keeratakse leiliruumidest väljaspool (näiteks restoranis) endale ümber ning võetakse laval pikutades või istudes enda alla. Päeva lõpuks on hea, kui varuks on veel teine, puhas rätik. Kivist lavale (aurusaunas) rätikut ei võeta, samuti ei panda seda jalgade alla puust sauna kõige alumisel laval istudes.

Therme Erdingis on aurusaunades desinfitseerivas vedelikus hoitavad istumisalused, mõnes teises paigas voolikud, millega enne ja pärast leilitamist oma koht puhtaks uhutakse. Tõsise saunalise varustusse käivad ka plätud ja hommikumantel (saab laenutada), mis jäetakse alati leiliruumi ukse taha.

KUI MUJAL SAKSA SAUNADES ON ENAMASTI VANUSEPIIRIKS 14, siis Therme Erdingis on see 16. Põhiliselt lärmi vältimiseks seatud piirangule vaadatakse mujal läbi sõrmede, kuni lapsed vagusi püsivad. Teistes saunades olen näinud lapsi alates paarinädalastest, Therme Erdingis mitte.

Kui väiksemates saunakompleksides on häbelikumatele naisterahvastele nädalas mõni tund või lausa eraldi päev meestevaba aega, siis Therme Erdingis on kaks sauna ainult naistele reserveeritud. Leilid on seal mõkerdamisega või siis räägitakse anekdoote meestest ja juuakse koos



tõeline saunasõbra imedemaa. Paistab, et lisaks selliste pikkade saunatraditsioonidega maade nagu Jaapani, Türgi või Venemaa esindajatele on selle koha avastanud ka üsna puritaanlike riikide kodanikud. Näiteks ameeriklasi ja inglasi on seal pea alati. Samas soomlasi, eestlasi ja rootslasi ei ole eriti silma hakanud. Nad kas suhtuvad Saksa sauna samasuguse eelarvamusega nagu mina varem või siis ei lobise saunas piisavalt kõvasti, et nende kohalolu märgata oleks.

Üllataval kombel liigub Therme Erdingis ka üsna ilmselt islamimaadest pärit paare. Kui suurele osale sakslastest pole avalikus kohas alasti olemine mingi probleem ja saunalembene põhjajeurooplane unustab riiete puudumise fakti mõne minutiga, siis muslimitel võiks eeldada mõningaid usulisi tõrkeid. Tundub siiski, et Therme Erding kutsus kokku saunahuvilisi üle terve maailma, nahavärvist ja usutunnistusest sõltumata.

www.therme-erding.de

prosecco't. Nii palju võrdõiguslikkust Therme Erdingis ikka on, et üks leil on ka üksnes meestele – kergelt leiges õlletoa moodi ruumis, kus leili ajal jagatakse kohalikku alkoholivaba õlut ja mehed saavad omavahel juttu ajada.

VÄHEM KUI KOLMEKS-NELJAKS TUNNIKS POLE MÕTET SAUNAPARADIISI ÜLDSE MINEMA HAKATA, viie-kuuega jõuab ehk mõned huvitavamad saunad läbi joosta. Mõistlik on aga varuda terve päev. Kui plaanis on proovida palju saunu, tasub eestlaslik uhkus maha suruda ning mitte ronida igas saunas ülemisele lavale. Paljud leiliruumid mahutavad vaid mõnikümmend saunalist ning nädalavahetustel, pühadel ja kehva ilmaga päevadel võib huvitamate protseduuride eel täituda ruum juba 10 minutit enne tseremoonia algust. Isegi 60–70kraadistes saunades on 10 minutit lisaks 7–12 minutit kestvale leilile päris karm katsumus, soojemates võib see minna talumatuks. Loomulikult võib enne leili lõppu välja minna, kui teadvus hakkab päris ära kaduma, aga üldiselt peetakse varem lahkumist ebaviisakaks.

KUI ENNE ESIMEST KÜLASTUST SUHTUSIN THERME ERDINGISSE ÜSNA SUURE EELARVAMUSEGA, et eks ta üks imelik disniländ ole, siis nüüdseks on eelarvamusest saanud vaimustus – see on üks



Mis maksab?

Sauna päevapilet (katab kogu kompleksi) on 41 eurot ja nädalavahetustel veel neli eurot rohkem. Samas küsivad mitmed Eesti spaad/ujulad paari tunni eest hinda, mis ulatub ligi pooleni Therme Erdingi päevapiletist. Teenuse vahe on aga pehmelt öeldes röögatu. Koleda ilmaga, pühadel ja nädalavahetustel tasub alustada hommiku poole. Olen ise näinud kuidas õhtu poole on kõik 2000 kappi täis ja rahvas ootab väljas sabas. „Laste“ osas (seal on praegu 3000 kappi) olid sabad veel pikemad.

Minsk on palju suurem linn ja Valgevene palju suurem maa, kui Martin Sookael arvas. Minskis elab kaks miljonit inimest ja Valgevenes kümme, mis tähendab, et mitmel rahvusvaheliselt tuntud asjal on ka oma kohalik identiteet. Näiteks, nagu on olemas Kiievi kotletid, on olemas ka Minski kotletid. Või Minski tšeburek, mis erineb tavalisest sama palju kui pontšik pannkoogist.

Tekst ja pildid **MARTIN SOOKAEL**

Minski tšeburekid



◀ Tallinnas on vähemalt üks nõukogudeaegse memorabiilia ja riietuse müügile keskendunud pood. Sest see on praegu moodne. Kuidas sa siis ikka postsovetes riigis hipster oled, kui kõrgmoele vastandumiseks kooperatiivides valmistatud kraami ei kannu? Meie jaoks valik, valgevenelaste jaoks **AINUKENE VÕIMALUS VÄIKESE RAHANATUKESE EEST SILMA TORGATA**. Kohalik noortemood on tugevalt keskendunud ühevärvilistele, ägedates toonides riidesemetele. Ja see loomingulisus, millega lõikeraamatuaegsete riidetega end 2014. aastal ehitakse, on lihtsalt imekspandav.



▶ Mis see on, mis ärkvel hoiab linnana? **IKKA KINNISVARAARENDUS, MIS MUUD!** Tundub, et maju ehitatakse seal maal küll eelkõige mõisaköiest, mitte armastusest oma töö vastu. Aga see ei tähenda midagi. Taevas on sinine ja tänavapostid värskelt halliks värvitud, et varjata möödundsügisese grafitideid. Trollid sõidavad ja valgusfoorid töötavad. Linn kihab ja sahiseb nagu tuul, mis varakevadist muru muserdab ja paitab.



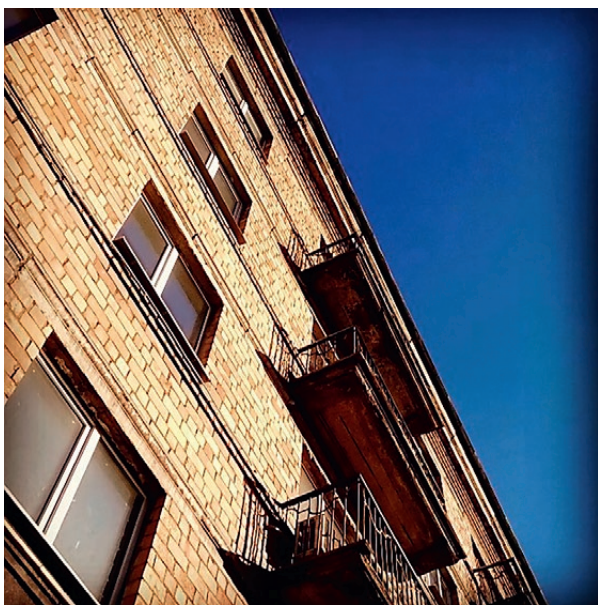
▶ Meie elukoha olid valinud välja võorstajad ja see paiknes **MAJAS NIMEGA MINSKI VÄRAVAD** – kaks kõrget torni kummaldi pool teed. Maja asus raudtee- ja bussijaamast üle tee ja selle katusel seisis skulptuurid, laes lühtrid ning seinal tapeet. Tubades jagus ruumi, õhku, valgust ja varju. Televisiorist tulid vanad head filmid ja vahepeal näidati, kuidas sõbralikud Vene väed olid õpustel, üldsegi mitte kaugel föderatsiooni teises otsas, vaid siinsamas lähedal. Vahepeal pistis ekraanile pea kohalik vuntside ja väljakasvanud juustega riigipea, kes jälle kellegagi pahandas, kui töö oli kehvasti tehtud või poolik. Vahepeal pidi püsti tõusma keegi spetsialisti olemisega härrasmees, kes häbelikult nagu ilmaennustaja televisioris oma ettepanekuid riigipeale veeris. Aga praegu peabki pingutama! Minskis on ju tulemas maailmameistrivõistlused hokis! Kui me õnnestumise nimel ei pinguta, mis mulje me siis oma külalistele jätame?



◀ Sellest tunnelist sai meie kodu juurest raudteejaama peaterminali, kõikide rööbaste juurde ja tagatipuks veel ka raudteejaama alt läbi. Me ei mõtnud kordagi, aga hommikul sealt poistega rahulikult läbi jalutades tekkis tunne, et pikkus oli vähemalt 10 minutit. Lisaks paljudele toredatele inimestele ja muudele kohalikele äridele asus tunnelis ka üks hiiglama vahva saia-keseputka sõbralikkusest pakatava kassatädiga. Tema juurest saigi **LISAKS MUUDELE MAIUSTUSTELE KA MINSKI TŠEBUREKKE**.



▲ Kui üldiselt kipuvad inimesed Valgevenes end diktatuurist rõhutuna tundma, siis nii head elu kui ühel potilillel paraadnas – tolmus kevadises Minskis – on õigupoolest vähestel. Võibolla ainult diktaatoril enesel. See fluidum, need värvid, **3. KORRUSE OLJA VANAD JA KOGENUD KÄED**, mis iga päev kokkulepitud kellaajal vaasi jälle pooltäis valavad. Ei, sellist rahu ei saaks, kui igäühel oleks õigus oma arvamust avaldada. Mõtle ise – tulevad trepist üles ja alla, väikesed vastikud tatikad tirivad õitest ja lehtedest, kilkavad valjuhäälselt, päevavalguslambid – ei, ei, ei! Sellise koridori sellise valgusega leiabki ainult valgustatud monarhiaga riigist!



▲ Täpselt niisugustest telliskividest oli see maja, kus minu vanaema nõukogude ajal elas. Enam-vähem samasugune instagramisiline oli (lapsepõlves) taevas. Ning umbes samasuguseks muutusid aja jooksul kõik rõdualused. Kui varakevadine Minski päike noid päevinäinud punatelliseid paitas, ei suutnud ma oma nostalgiat mitte kusagile peita.

▼ Küsimus: **HOW MANY BELARUSES ARE WORKING?** See on ka trikiga küsimus – esimesed vastajad arvasid, et tõenäoliselt üks töötab ja teised vaatavad kõrvalt. Lääne-eurooplased ja ameeriklased arvasid, et pildil on neli töölist, ja alles endine töökaaslane Paul luges kokku, et pildil on neli valgevenelast ja kaks samanimelist traktorit.



► Taas kord inglise keeles tahaks tsiteerida räppmuusikat: “They see me rollin’, they hatin’” ehk “nad näevad mind veeremas, nad vihkavad”. Aga miks siis? No alustame ümbruskonnast. Esiteks, **SEL-LISEID PELDIKUID OSATI MINGIL PÕHJUSEL AINULT NÕUKOGUDE AJAL EHITADA**. Kuidagi on nii, et see lõhn, see veider fluidum kuumast radiaatorist, mis sooja ei anna, just seda värvi sein, just selline lagi, see kõik. Ja siis see WC-paberi hoidja, mille küljest rull ise ära kukub, ja liivapaberivabriku praagist ümbertöötatud WC-paber – see kõik, see kõik.





➤ See restoran oli nii uhke, et iga menüü iga lehekülje alla olid oma allkirja pannud **NII RESTORANI DIREKTOR, RAAMATUPIDAJA KUI KA JUHATAJA**. Nende kiituseks peab ütleva, et söögil polnud viga midagi. Hinnad on loomulikult hirmuäratavad. Lohutuseks võib öelda, et menüü allosas olev 5000 ühikut maksev kompott on eurodes umbes 36 senti. Ja kuigi see näide on üsna julgustav, siis kokkuvõttes pidime veenduma, et vähemalt Minski kesklinnas, kus meie ringi liikumise, oli elamine ja söömine kallim kui Tallinnas.

Меню		Средняя цена
Завтрак/breakfast		
Яичница с овощами и колбасой	2000	40000
Омлет с ветчиной	2200	30000
Гренки со свежим молоком	7000	15000
Блишечки с сыром и ветчиной	1800	30000
Блишечки с яблоками	1700	20000
Каша овсяная с сухофруктами	2500	10000
Каша рисовая с мятой	2000	10000
Кисель клюквенный	250	5000
Компот	250	5000

◀ Ma veel mäletan seda aega, kui jalgrattavalikus olid ainult skolnik ja desnaa. Lisaks neile olid veel valikus täiskasvanute rattad meestekas ja naistekas. Aga nondeks olin ma toona veel liiga pisikene. Ja siis tulid käikudega jalgrattad! Mäletan seda päeva ja seda hetke, kui oma esimesele 21käigulisele käe lenksudele asetasin. Aasta siis oli näiteks 95. Valgevenes aga paistab, et aeg on vahepeal korraga seisma jäänud ja edasi läinud. Kuigi siit leiab ka Lääne jalgrattaid ja loomulikult Lääne autosid, siis tänavalt **AISTI OSTMINE ON JÄTKUVALT SAMA LIHTNE KUI KOMEEDI KOMMI PÖSKE PISTMINE**.



▲ Kahjuks ei õnnestunud meil seekord esiplaanil olevast metroopeatusest väljuvate metroodega sõita. Küll aga on mul selle pildi üles riputamiseks kaalukad põhjused – nimelt kipuvad Valgevene miilitsad pahan-dama, kui turistid riigile kuuluvast varast pilti teevad, ja riigile näikse kuuluvat enamik pil-distamisväärseid asju. Igatahes hakkasid kogenu-d reisikaaslased nihelema iga kord, kui ma linnas kaamera välja võtsin, eelmine kord olla paras jama tulnud. Siit siis ka hoiatus: **ET PILTI TEHA, TULEB KÄITUDA NAGU SIIL** suguuhte ajal – tuleb tegutseda, aga hästi ettevaatlikult!

Lennunõu



Valgevene pealinn pole vaatamata geograafilisele lähedusele just väga populaarne reisi-sihtkoht. Euroopa viimase diktatuuri kuulsus ja viisanõue ei aita turismile kuigivõrd kaasa ning näiteks Estonian Air sulges otseliini sinna juba aastaid tagasi.

Lõunanaabrite Air Baltic lendab aga ikka ning ühendused ümberistumisega Riias ongi kiirem viis Valgevenes kohale jõuda. Hinnad

on pigem ärireisijatele suunatud ja algavad suhteliselt lühikese otsa eest (enamasti propellerlennukitega) umbes 220 eurost edasi-tagasi. Äraantav pagas, pardateenindus ja registreerimine lennujaamas on kõik lisatasu eest.

Sarnane hinnatase on ka Valgevene enda lennufirma Belavia kolm korda nädalas toimuvat otselendudel Helsingist (lennugraafik lubab laevaga Soome sõita). Need lennud

toimuvad vähemalt reaktiivlennukiga ja pagas sisaldub hinnas.

Äraantava pagasiga võib aga kokkuvõttes kõige soodsam tulla suure ringiga lend Lufthansa-ga läbi Frankfurdi. Hinnad algavad 235 eurost edasi-tagasi, lennud algavad Tallinnast ning nii pagas kui ka pardateenindus on hinna sees.

MAURI SAAREND, Estravel



KLICK
SINU DIGIPOOD



Tasuta kaasa DELL'i kott või hiir!

Igale Delli sülearvuti ostjale TASUTA kaasa kvaliteetne Delli sülearvutikott või juhtmevaba hiir. Väärtus 20 eurot.

Kiirematele valikuvõimalus!



DELL Inspiron 15 (3531)

15.6"	Intel Celeron Dual-Core N2830	Windows 8.1.
4GB	500GB	2,13kg

- WiFi • 2xUSB2.0 • HDMI • Intel HD Graphics
- Waves MaxxAudio 4 helisüsteem
- mikrofoniga HD veebikaamera



KUUMAKSEALATES
8.34
299.-
~~399.-~~

Kindel DELLi kvaliteet ja võimekas sisu!

-34%

15.6"	Intel Core i3 3217U	Windows 8
4GB	500GB	Radeon HD 7670
2,4kg	6:00	

12.46
459.-
~~699.-~~

TASUTA McAfee Security Center viirusetõrje ja tulemüür 15 kuulise uuendusõigusega (väärtus 59 EUR)

DELL Inspiron 15 (3521) v2

- LED TrueLife ekraan • DVD-kirjutaja
- 1GB graafikamälu • Waves MaxxAudio 4 helisüsteem
- WiFi • Bluetooth 4.0 • 2xUSB3.0 • 2xUSB2.0 • HDMI • VGA

GARANTI 3 AASTAT

Õhuke alumiiniumi disain väga võimsa graafikaga!

-17%

15.6"	Intel Core i5 4210U	Windows 8.1.
8GB	1000GB	Radeon R7 M265
2,4kg	7:34	

18.64
699.-
~~849.-~~

TASUTA McAfee Security Center viirusetõrje ja tulemüür 15 kuulise uuendusõigusega (väärtus 59 EUR)

DELL Inspiron 15 (5547)

- 2GB graafikamälu • ülikiire acWiFi • Bluetooth 4.0
- 2xUSB3.0 • USB2.0 • HDMI • Waves MaxxAudio helisüsteem

GARANTI 3 AASTAT

www.klick.ee osta kodust lahkumata

Tähelepanu: Järelmaks on finantskohustus. Enne järelmaksu lepingu sõlmimist tutvuge vastava teenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. **UNO järelmaksu pakkujaks on Kaupmehe Järelmaks OÜ.** Krediidi kulukuse määr on 25.56% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, intressiga 10.9%, tagastamise tähtaeg 3 aastat, lepingutasu 24.90€. Arvutus on ligikaudne ning võib erineda Teile pakutavatest tingimustest. Soovitame tutvuda järelmaksu infoa aadressil www.klick.ee/jarelmaks.

Kampania kestab 01.09.2014 - 30.09.2014. Kaupa on piiratud koguses. Kõik pildid on illustreerivad.

Kuidas oleks, kui võtaks sügisel ette ühe pika nädalavahetuse ja koliks korra linnast välja? Või siis lõpetaks maakaelu ja hakkaks hoopis mõisnikuks? On ju sügis vaieldamatult värvikaim aastaaeg ja veel enne, kui lehed värvi vahetavad, on mets täis kõiksugu hõrke ande. Enam pole nii palav. Ports raamatuidki on lugemata ja nende jaoks pole ju kodus aega. Väike mõisapuhkus kuluks vägagi ära. Võtaks suisa sõbradki kaasa, avaks õhtul pudeli head veini ja sumiseks poole ööni, hommikul magaks kaua. Kui aega sedavõrd pole, saab lihtsalt lõunat süüa ning mõnegi hea tunni jagu kaunist värvilist sügist nautida. Pakume siinkohal valiku toredaid mõisaid, millest mõnest pole te midagi kuulnud. Või vähemalt näinud.

Sügisene mõisapuhkus



Karl-Kristjan Nigesen

Kotlandi mõis Saaremaal

Vast renoveeritud Kotlandi mõis on kindlasti üks tagasihoidlikemaid mõisaid Eestimaal. Piseke puuhoone, suurema talumaja sarnane, keset maja uhke mantelkorsten. Mitte liiga pretensioonikas, aga vägagi õdusa olemisega pesake – ajalooline mööbel, mantelkorstnas väike, aga funktsionaalne köök, mõnus miljöö. Magamiskohti on kaksteist, lisavooditega saab mõned kohad juurde, nii sobib mõis näiteks kolmele perele. Sisuliselt leidub siin kolm minikorterit, köök ja söögitoana toimiv veranda on ühised.

Mõisas leiduvate jalgratastega on mugav ümbruskonnas ringi uidata ja metsas seenel käia või suvel suurepärasesse kohalikku liivaranda ujuma minna. Suuremad lähikonna vaatamisväärsused eeldavad mitte just ülemäära pikka autosõitu, nõnda on ka Sõrve säär ja Kuressaare käeulatuses. Muide, kas sa kujutad ette, kuidas näeb välja sügistorm Sõrve sääre tipus? Kotlandilt on hea seda uudistama minna.

Madalhooajal on nädala hinnaks 800 €, kõrghooajal 1600. Lühemad perioodid vajavad eraldi kokkulepet.

Info telefonil 5660 4208



Karl-Kristjan Nigesen

Vihula mõis Lääne-Virus

Eestis ei ole teist mõisa, millele avaneksid nii maalilised vaated kui kõrgel järvekaldal paiknevale Vihulale. Otsekui Vahemere äärest pärit miljöö, mille keeristorm on kaasa haaranud ning elegantse juhuslikkusega Lääne-Virumaale maha poetanud. Kujutage nüüd ette veel sügisvärvidega ehitud puid ning aasta viimaseid magusaid päikesekiiri ja te saate aru, et see on koht, mille külastamine on sügisel vältimatu.

Sügisenaitlejaid ootavad ees restoran La Bohème, ökospaas ning mugavad hotellitoad. Viimastest soovitame soojalt pargisügavuses paikneva Tagamõisa intiimsemat atmosfääri.

Täpiks "i" peal on loomulikult Vihula mõisa ümber laiuv Lahemaa rahvuspark.

www.vihulamanor.com





Saka mõis

Saka mõis Ida-Virus

Saka mõis on olnud külastajatele avatud juba paar aastat, ent 1860. aastatel ehitatud neorenessanss-stiilis mõisahoones on oma tavapärasest kergema elegantse ilmega kargel ja kõrgel põhjaranniku paekaldal vägagi oma elemendis ja oleks patt see koht meie soovitude seast välja jätta, liiatigi kui mõisa kõrval asub väike ja mõnus spaakompleks.

Kaunis mõis, hea toitlustus, plusspunkte jagub. Ometi on kõige olulisem väljaspool mõisa ennast. Pankrannik on Saka koha peal eriti kaunis, klindil laskub alla 23meetreine Karjaoru juga

ning koht ise asuks justkui maailma serval. Just asukoht oli see, miks tänane omanik varemets mõisa soetas ning on siia matnud sedavõrd palju aega, raha ja armastust.

Ümbruskonnas leidub avastamisrõõmu igale maitsele. Naabruses paikneb Kukruse polaarmõis, vähem kui tunnise autosõidu kaugusele jäävad Narva, Sinimäed, Kuremäe klooster, Alutaguse seikluspark Pannjärve ja Kohtla kaevandusmuuseum.

www.saka.ee



Saka mõis

Kõue mõis Harjumaal

Kõue mõis ei jäta kedagi üksikõikseks umbes samamoodi nagu selle omanik Eerik-Niiles Kross. Kas meeldib või ei meeldi, halltoone ei esine. Väljast vaadates on see mõis nagu mõis ikka, aga kui sisse astud ... miljöö on ikka väga mõisalik. Tavaliselt on mõisad renoveeritud kas lähtuvalt sisekujundajate unifikseeritud heast maitsest või siis vastavalt ajaloolistele eeskujudele, jättes välja kõik selle, mis ühest mõisaelamisest koloriitse keskkonna teigi. Siin mõisas on esikohal mõisniku ja mõisaproua isiklikud aksessuaarid, värvieelis-

tused ning kohati ka ehk tavamõistes veidraki kiiksud, kõik kenasti eksponeeritud. Tulemuseks on elus, nauditav ja ikkagi mõisalik keskkond.

Mõisa kõrvalhoones toimub näitusi, teatrietendusi ja kontserte, peamajas tegutseb ka igati korralik restoran.

Elu ja ilu jagub Kõues kuhjaga ja kõik see asub pooltunnise autosõidu kaugusel Tallinnast. Kui tagasitee liig pikk tundub, siis saab mõisas broneerida toa, mis annab silmad ette linnahotellidele.

www.kau.ee



Kõue mõis | Toomas Volkmann



Kõue mõis | Toomas Volkmann



Kõue mõis | Heikki Leis

IF WORDS CAN DESCRIBE WHERE YOU ARE KEEP GOING.



KEEN



DURAND MILJONI SAMMU MATKASAABAS.

Vastupidav ja pörutusi vähendav PU vahetald, spetsiaalne kannast toetussüsteem, veekindel ja hingav membraan, varbakaitse ning tehniline välistald tagavad, et Sinu jalad oleks hoitud. Ka väga pikkadel retkedel.

Tehtud Portlandis, Ameerikas.
Saadaval MATKaSPORT kauplustes.

FOLLOW YOUR FEET™



Eivere mõis Järvemaal

Kui keegi annab sulle vihje "mõis Mäo kandis", siis vastad sa ilmselt silmagi pilgutamata "Põhjaka". Aga võiks vastata ka hoopis "Eivere". Mõis kuulus aastaid ühele Eestimaad hinnata oskavale soomlasele, kes selle aga hiljuti maha müüs, kuna lapsel saabus aeg mitte nii väga kaugel kodumaal kooli minna. Prioriteetid nihkusid. Nüüd on mõisaomanikuks jaapan-

lasest investor ning elu läheb edasi. Ka seda mõisa iseloomustab omaniku hooliv käsi, renoveerimistööd on tehtud armastusega ja taas on näha oma maitset ja tunnetust. See pole küll nii ekstravagantne kui Kõuel, aga toob külalise näole vältimatult õndsa naeratuse.

Eiveres saab süüa ka. Hästi, aga päris kindlasti mitte nii peenelt kui läheduses asuvas

Põhjakas. Päris ootamatule külalisele toitu ei serveerita, see tuleb ette tellida, veinivalik on napp, aga sugugi mitte halb.

Kui sul on vaja suurema seltskonnaga korraldada üks väljasõiduga koolitusüritus, siis on Eivere selle jaoks justkui loodud. Või pulm sügisvärvides mõisapargis? Võimalusi jagub.

www.eivere.com



Mooste viinavabrik

Mooste viinavabrik Põlvemaal

Kui mõnele majutuskohale peaks jagama tунnustust eripärase teenuse eest, siis oleks see koht päris kindlasti Mooste viinavabrik, kus tegutseb Eesti Fototurismi Keskus. Kenasti renoveeritud mõisa viinaköök seisab kauni järve kaldal. Isikupärane miljöö, kenad toad, korralik köök, mis võimaldab teenindada ka suuremat külalastajaskonda.

Aga. Selles majas peitub ka professionaalne fotostuudio. Kohale saab tellida fotograafi, kes teist näiteks mõisapuhkuse vältel ka ke-

nad perefotod teeb. Lisaks korraldatakse siin fotokoolitusi ja retki ning loomulikult on selline kooslus tõeliseks magnetiks pulmalistele.

Viinaköögist vähem tähelepanuväärne pole ka naabruses asuv mõisaansambel, kus leidub suuremaid peo- ja kontserdiruume, valitsejama-
jas tegutsevad kunstnikud, mõisa kõrvalhoone-
tes käsitöömeistrid ning ökoehitajad. Häärberis on kenasti esimese vabariigi vaimus kool. Teist sedavõrd elusat mõisakeskkonda Eestist ei leia.

www.viinavabrik.ee



Mooste viinavabrik



Mooste viinavabrik

PUDRUGURMAANI ARMAANI



Veski Mati poolt valmistatud Eesti esimene 8-viljahelbepuder kliidega on luksuslik assortii teraviljade parimatest omadustest. Kaer, riis, oder, rukis, hirss, tatar, nisu, lina ja kliid on kombinatsioon, mis on uudne, üllatav ja eelkõige väga maitsev. Eraldi tähelepanu väärib selle toote toitekooslus: kaer on rikas B1-vitamiini allikas, rukis sisaldab rohkesti looduslikke suhkruid, hirss on hinnatud looduslike mineraalide poolest, tataras on asendamatud aminohapped, lina aga kiirendab seedimist ja alandab vererõhku ning lisaks on teraviljad kiudainerikkad. Tootele ei ole lisatud soola ega suhkrut. Parim puder päeva alustamiseks!

Kvaliteedi saladus igas köögis



Rääkige sõpradele, et käisite nädala jooksul töö pärast viies uues Pärnu söögikohas, kahes äsja avatud Tallinna baaris ning Noa peakoka saalis uut menüüd proovimas, et olete kõigest uuest surmani väsinud ning üle kõige maailmas igatsete vanu lemmikkohti ja kodus söögitegemist. Ei mingeid kaastundepisaraid silmanurgas, ega? Silvia Pärmann ei jäänud selles dramaatilises olukorras sõpradele lootma, vaid sõitis lohutust otsima Lissaboni, kus võib nädalate kaupa käia söömas kohtades, mille nimi, interjäär ja menüü pole muutunud sajandeid. Või kui mitte sajandeid, siis nii umbes aastast 1840.

Maadeavastajatelt maitsete avastajatele

Tekst ja pildid: **SILVIA PÄRMANN**, Diivan



Ma alustasin oma esimese päeva hommikut Rossio väljakul, 1840. aastal avatud *taberna's* A Tendinha, kus pole ajaga suurt midagi muutunud. Avamispäevast peale on inimesed kogunenud sinna hommikusöögile, kiireks lõunapausiks või pärast siestat väikeseks ampsuks, täpsemalt praetud tursakala pallikesteks, mis on portugallaste jaoks umbes sama asendamatud kui õhk ja kohv.

PORTUGALLASTE TURSAARMASTUS ON SILMATORKAV ja esmapilgul arusaamatu. Portugal on maailma kolme suurema tursasööja hulgas koos Islandi ja Jaapaniga – ainult et erinevalt ülejäänud kahest esikolmiku liikmest ei ole Portugali vetes mitte tursapoegagi ja absoluutselt iga kala tuleb ohtralt soolatult tuua Norrast ning seda enne söömist päevi leotada. Pole siis ime, et Norra ise tursasööjate edetabelis ilma ei tee, neile ilmselt palju alles ei jää.

Ent lähemal uurimisel on sellel kõigel isegi seletus: 16. sajandil, kui näljased Portugali meresõitjad jõudsid Newfoundlandi saareni, avastasid nad sealt rikkaliku tursapüügi piirkonna. Soolatud turska oli suurepärase pikkadele merereisidele kaasa võtta ja kui katoliiklaste komme reedeti mitte liha süüa ei valmistanud küll mitte mingeid probleeme rannikul, siis katsus sa värskeid mereande kätte saada Portugali sisemaal (mõni sajand tagasi ei olnud see külmikute asi sugugi nii täiuseni arendatud kui praegu), nii et turska tervitati vaimustusega ka merest üsna kaugel.

Tursapalle saab teha iga tursatoidu ülejääkidest ja need on seega midagi, mis igas Portugali kodus olemas on. Mitte ainult kodus, isegi kohalikud McDonald'sid ei jää ellu ilma neid pakkumata. Nagu on nende menüüs ka hädavajalikud portugallaste vasted hamburgerile *bifana* (võileib sealihaga) või *prego* (veisega), mida pakub samuti iga endast lugupidav *taberna* (ja Tendinha seda kahtlemata ju on).

Muidugi võib *taberna'sse* põigata ka üheks arvukatest kohvipausidest – lissabonlased joovad väidetavalt viis tassi kohvi päevas ja vähemalt kohapeal jäi mulje, et unehäireid see kellelegi ei põhjusta –, ent loomulikult on kohvi mandriletooja juures selleks harilikust *taberna'st* sobivamaid institutsioone.

LISSABONI KOHVIKULTUUR ON MAAILM OMAETTE. Selles, et kohv Euroopasse jõudis, on suur roll mängida portugallastel, kes Brasiilias kohvikasvatuse tööstuseks muutsid. *Bica*, nagu lissabonlased tassi espressot tellides kelnerile hõikavad, alustab päeva ja lõpetab õhtusöögi.

Esimesed tassid kohvi veel kellegi südant ei murdnud. Need serveeriti Café A Brasileiras (Brasiilia kohvikus), mis on ikka veel avatud ja ilmselt populaarsemgi kui oma algusnädalatel novembris 1905.

Kibe must jook tõi joojate näole grimassi, mis naeratust kindlasti ei meenutanud. Nii et kohviusku baarmenid hakkasid klientidele ulatama kohvitassi

Räägitakse, et soolatud turska, *bacalhau'd*, on võimalik valmistada 365 erineval moel.



Nii juugendist kui ka *art deco*'st mõjutusi saanud Café a Brasileira Chiado linnaosas (arhitektid Manuel Joaquim Norte Júnior, José Pacheco) on üks väheseid kohvikuid maailma ajaloos, millele isegi entsüklopeediad on peatükke pühendanud.

koos õpetussõnadega: “*Bebe isto com açúcar*” ehk joo seda koos suhkruga, lühemalt: *bica*.

See võlusõna töötas ja järjest rohkem laevu kohviubadega alustas üle ookeani teed Portugali poole. Ja kui istandustes töökäsi nappima hakkas, pakiti Aafrika kolooniates laevad orje täis ja saadeti kohviistandustesse – Brasiilia indiaanlased, kes vallutajate saabudes poolalasti metsloomi jahtsid, kala püüdsid ja lääne tsivilisatsioonist suurt midagi ei arvanud, olid orjatööks halb materjal, kuna lasid esimesel võimalusel jalga ning olid end kodudzunglites ka osavad peitma.

LÄKS PISUT AEGA, 19. SAJANDINI, kui portugallased taipasid, et palju odavam on orjad kohvipõlde näiteks sealsamas Angolas harima panna, tänu millele sai Angolast ootamatult suur kohvima ja see on seal üks olulisemaid ekspordiartikleid tänagi.

Portugallased on asumaadest toonud oma kööki aga palju enam kui kohvi. Nad lisasid kodustele retseptidele julgelt kõiki vürtse ja maitseaineid – ja see oli lissabonlaste jaoks muidugi hull vedamine, et just portugallane Vasco da Gama esimesed India-reisid ette võttis – ning saanud palju põnevamaid maitseid kui selles küsimuses konservatiivsemad olnud hispaanlased, kelle samu nimesid kandvad toidud maitsevad palju igavamalt. Kirglikud hispaania köögi fännid peaksid siinkohal enne vasturünnakule asumist

käima läbi Casa do Alentejo esimese korruse baa-rist ning endale *chorizo* vorsti tellima.

PORTUGAL EI OLE MITTE AINULT OMA ASUMADEST PARIMAT KAASA VÕTNUD, vaid osanud löigata kasu ka mõned sajandid varem aladel peremehetsenud mauridest ja veel enne neid valitsenud roomlastest. Roomlased töid kogu Iberia poolsaarele teraviljakasvatuse, nende kavatsus oligi praegused Hispaania ja Portugali alad muuta Rooma nisupõlluks. Roomlased läksid, aga teraviljakasvatus ja fantastilised pagarid jäid. Maurid tulid 8. sajandil juba palju põnevamate kultuuridega – nad istutasid usinalt mandli-, apelsini- ja viigipuid ja alustasid isegi riisikasvatust.

Liitkem sellele veel põnevate maitsetega asumaad, nagu näiteks Mosambiik, Goa Indias, Macau või Brasiilia, kus lisaks vürtsidele ei koonerdatud ka suhkruga, mis kõik viibki mõttetud magustoidule.

MAGUSTOITU SÕITSIN SÖÖMA BELÉMI, ajalooliselt tähtsaimasse linnaosa, kuhu kesklinnast viis tramm umbes viieteist minutiga.

Belémis ja omakorda veel Belémi tänaval (*Rua de Belém*) asuv Casa Pastéis de Belém on üle 160 aasta tegutsenud pagaripood, mis pole lihtsalt legendaarne, pigem on tegemist lausa omaette institutsiooniga koogikeste maailmas. Nende



PORTUGAL



PORTUGALI AVASTAMISEKS ON VAID ÜKS PARIM VIIS.

Teie unustamatu teekond Portugali avastamisel algab juba TAP Portugali mugava Airbus- tüüpi lennuki pardal, kus saate nautida portugali lennuteenindajate esmaklassilist teenindust. Teie vajadusi silmas pidades teenindus hõlmab nii eineid kui portugali veine. Teretulemast Pardale! Esmaklassilise teid silmas pidava reisekogemuse saamiseks kontakteeruge oma reisibürooga või külastage meid aadressil flytap.com.

TAP PORTUGAL

avasüli maailmale valla



A STAR ALLIANCE MEMBER

flytap.com

Lissabon



Sardiinide grillimisega ei peenutseta liialt, see käib avatud köögi kontseptsioonist lähtuvalt otse tänaval, viisakas kauguses lauas istuvatest klientidest.

Lissaboni aadressiraamat

Hotell Dear Lisbon

Travessa do Terreiro a Santa Catarina, 68
www.dearlison.com

A Ginjinha

Largo de Sao Domingos 8

Café A Brasileira

120 Rua Garrett

Casa do Alentejo

Rua das Portas de Santo Antão 58

Mercado da Ribeira

Avenida 24 de Julho

Open

Rua de Santa Marta 48

Pasteis de Belem

Rua de Belem 84
www.pasteisdebelem.pt

Taberna da Rua das Flores

R. das Flores, 105

Taberna Tendinha

Praça D. Pedro IV, 6
(Rossio väljaku ääres)

firmaroom *pastel de Belém* oleks väärt kohale söitmist ka siis, kui kohvik asus riigi teises otsas.

LOOMULIKULT EI SEISNE BELÉMI OLULISUS PIKA AJALOOGA PAGARITOODETES. Seal asuvad mõned Lissaboni kuulsaimad vaatamisväärsused, nagu näiteks Torre de Belém (kindlustorn) ja Jerónimose klooster, mõlemad UNESCO maailmapärandi nimistus. Belémis asuvad presidendi residents (mitte just väga tagasihoidlik palee), Arheoloogiamuseum, Berardo Kaasaegse Kunsti Muuseum, kus saab muuhulgas näha Dali, Picasso ja Modigliani kunstiteoseid, ja monument avastustele (*Padrão dos Descobrimentos*) – ilma maadeavastajateta poleks kogu see maitserikkus võimalik olnud.

Ma otsustasin muuseumide ja monumentidega tutvumise asemel siiski tellida veel ühe *pastel de Belém*'i ja sõitsin kesklinna tagasi.

CHIADO OMA TABERNA'DE JA KOHVIKUTEGA oli ikkagi kujunenud mu lemmikuks, eriti Taberna da Rua das Flores, mille *petisco*'d maitseid nii, nagu oleks need seal leiutatud, ning kriidiga tahvlile kirjutatud menüü muutus mõnevõrra küll iga päev, ent need olid turvalised vangerdused klassikute vahel.

Seal oleks võinud veeta päevi, vahepeal jalutades küll alla Tejo jõe äärde Mercado da Ribeirasse.

See on suur siseturg, mille ühe halli võttis hiljuti üle ajakiri Time Out ja kuhu nad kutsusid oma toitu pakkuma Lissaboni parimad kokad ja toidupoed. Hiiiglasliku halli seinu ääristavad

erinevad letid – minu lemmikuks kujunes aastakümneid ühe perekonna käes olnud konserviäri (sest ka nende valmistamises on meresõitjad jõudnud täiuseni) – ja seal saab süüa kõike värsketest mereandidest Aasia nuudliroogadeni.

Nagu arvata, on see pidevalt ülerahvastatud, kuid ühte uurimis- ja maitsemisretke väärt igal juhul.

KOLMANDA PÄEVA LÕPUS SUNDIS aga mingi masohistlik osa minust sisse astuma väga uue moega *brasserie* Open uksest hotelli Santa Marta esimesel korrusel. Open pakub modernset Vahemere kööki ja näeb välja nagu mõni Kopenhaageni kohvik.

Üks asi viis teiseni ja juba ma olingi vastuvõtuleti juures küsimusega, ega ma ei võiks mõnda tuba näha. Tiago minu vastas läks sellest soovist särama.

Ma polnud selleks tegelikult valmis. Pealtnäha tavaline modernne hotell oli ehitatud kõiki *feng shui* põhimõtteid silmas pidades, isegi toad jagunesid oma materjalivalikult ja disainilt viie elemendi järgi (maa, puu, õhk, vesi ja tuli) ning alati püütakse igale kliendile anda tema elemendile vastav tuba. Mind huvitas kõige rohkem tuletuba, aga ükski ei olnud parasjagu vaba. “Meil ongi neid vähem, see ajaks muidu maja energia täiesti paigast,” sosistas Tiago mulle usalduslikult. “Ja nende tubade paigutamine oli üldse lihtsalt KO-HU-TAV peavalu! Mõelge, mis juhtuks, kui näiteks puu- ja tuletuba kõrvuti juhtuksid!”

Ma tõesti ei tahtnud sellele kunagi mõelda, vähemalt mitte tol nädalavahetusel Lissabonis,



Kitsastel tänavatel on alati ruumi vähemalt veel ühele kohvikule.

NSERVEIRA DE LISBOA

Armazenistas de conservas



1930. aastal asutatud Conserveira de Lisboa on viinud konservid gurmee-toidu maailma.

kus oli nii palju ratsionaalselt toredaid vanu asju, et iga uus mõjus paratamatult naeruväärselt.

Pagesin kiirelt tagasi oma turvalisse igivanas majas asuvasse – ehkki interjöörikt mitte vähem moodsasse – Dear Lisboni pisikeses Santa Catarina asumis, mille akendest avanes suurepärase vaade naabermajade elanike üle tänava tõmmatud pesunööride labürindile. Ligi 5000 elanikuga linnaosa mõjus nagu küla keset linna, ehkki mõnes mõttes mõjub nii kogu Lissabon, kus metropolimeeleolu vaatamata inimeste arvukusele ja värvikusele tegelikult tunda ei ole.

DEAR LISBON ON ÜKS NEID HOTELLE, kus kodust emal olles end tõesti koduselt tunnend. Kui teie kodutunde juurde ikka käib see, et hommikul tuleb Dolores, pressib kööki suure laua taha kogunenud seltskonnale värsket apelsinimahla ja puhastab arbuusiviilud seemnetest. Kui ei, siis pole põhjust muretseda – sellega harjub väga kiiresti.

Aga külaelu, kus kõik on püsinud muutumatuks aastasadu, oligi ju see, mida igatsesin. Santa Catarinas seda oli, küll väikestes doosides, ent segatuna sellevõrra dramaatilisema ajaloo.

Portugali ja Lissaboni (kunagine) rikkus on tihedalt seotud orjapidamisega. Kohv ja võrtsid maitsevad küll hästi, kuid nende müügist ei teenitud peamist raha, hinnatuimaks kaubaks olid orjad. Ühel Lissaboni arvukatest küngastest asuv Santa Catarina vaatab alla Tejo jõe poole just selles kohas, kus orjad kaldale visati, naabruskond kujunes kohaks, kus neid müüdi, osteti, peksti ja alandati.

Rua do Poço dos Negros selle kõige südames oli ja on ka praegu linna üks käidavamaid tänavaid, erinevatel põhjustel. Just sellel tänaval nägi kuningas Manuel aastal 1515 sellises koguses surnud orje lihtsalt tänaval vedelemas või koerte ette visatult, et andis käsu neile haud kaevata, millega ta lahendas “sanitaarse probleemi, mis oli juba hakanud linnaelu segama”.

Aga see on ajaloo vaikusesse vajunud draama praeguseks linna ühes kõrgemate kinnisvarahindadega piirkonnas, millele kohvitassi taga keegi ei mõtle. Õiget dramaatilisust tuleb otsima minna Alfamasse.

ALFAMA OLI SEE, KUS LÕHNAD, HELID ja isegi inimesed ei tundunud mitmesaja aasta jooksul vahetunud olevat.

See on see Lissabon, millest kõik Portugali sõites unistavad. Pisikesed käänulised tänavad, mis mööda mäekülgi üles ronivad ja mis on nii kitsad, et ükski auto neil sõitma ei mahu, ning suured paksud laisad kassid võivad end pärastlõunapäikesesse magama sättida otse keset teed.

Kogu elu Alfamas elanud vanaprouad alustavad päeva ühise kohviga mõnes baaris, makstes selle eest 90 senti, ja jätkavad seda lihtsalt ukse all istudes ja mööduvaid inimesi vaadates. Mida õhtu poole, seda kitsamaks tänavatel läheb ja seda enamatest baaridest kõlab kaeblik fado.

Fado sündis Alfamas ja on püsinud umbes



Alfama proudad võivad endale vabalt lubada päevas isegi mitu korda kohvikus käimist – tassid head kohvi saab 60–90 sendiga.

Alfama ärkab õhtul, kui baaridest hakkab kostma kurblik fado ning tänavad täituvad inimestega.



Sea Me on moodsa kontseptsiooniga kalapood-resto, mille ühe poe leiab Chiadost ning teise linna parimaid söögikohti koondavast Mercado da Ribeirast.



sama muutumatuna kui linnaosa ise. Muidugi on olemas ka kaasaegne fado – see tähendab üheksakümnendate mässumeelseid artiste, kes rütmi ja lüürikasse pisut uuendusi töid. Mu lemmikuks neist kujunes Ana Moura, kelle lood on osutunud tagasi kodus olles täiuslikuks taustamuusikaks

kokkamisele, sobides eriti hästi päevadel, kui on vaja hakkida suurem kogus sibulaid.

VAATAMATA KOGU SELLELE FADOLE EI OLE ALFAMA KOHT, MIS PISARAD SILMA TOOKS. Pigem paneb kõik seal naeratama. Hea toit on naeruväärselt odav, kui te suudate vältida turistilõkse – neid peaks olema väga lihtne identifitseerida siltide järgi, mis teatavad, et saadaval on *sardinhas assadas*.

Seejärel otsige baar, kus keegi ei laula fadot, ja tellige õlu. Portugal, nagu te kohapeal üllatusega märkate, on õllemaa.

Portvein on kahtlemata kuulus, kuid südasa-vises Lissabonis voolab pigem jahutavat *vinho verde*'t ja veel rohkem õlut, mis näiteks Alfama baarides on isegi veest odavam. Super Bock on kohalike lemmikbränd, ehkki ka Sagrese logosid on kõikjal näha. Ent selle kohta räägitakse, et portugallased ise seda ei joo ja enamik toodangust saadetakse ära Brasiiliasse. Kus see ei pidavat ka tegelikult eriti kellelegi maitsema.

Ja siis on muidugi veel *ginjinha* või ka lihtsalt *ginja*, ülimagus kirsiliköör, mida mungad kunagi valmistama hakkasid ning seda siis kõigi haiguste ennetuse ja ravina kasutasid. Olenevalt kardetava haiguse iseloomust on mungad soovitanud juua isegi kuni 12 klaasikest päevas. *Ginja* pole sündinud Lissabonis, vaid üsna lähedal asuvas Obidoses. Kuid just Lissabonis asub maailma kuulsaim *ginja*-baar, mis tegelikult on lihtsalt üks suurem auk seinas – A Ginjinha, mis asub Rossio ja Figueira väljakute vahel.

KOGU SELLE ALKOHOLIKOGUSE, OLEMATUTE HINDADE JA LINNAS VALITSEVA PUHKUSEMEELOLU KOHTA on pilt baarides tegelikult vägagi viisakas. Ehkki Bairro Alto tänavatel võib loomulikult kohata esimest korda ilma vanemateta reisile pääsenud hilisteismeliste kampu, kes koju tagasi jõudes ei mäleta enam kuigi täpselt, kus ja kellega nad käisid ja kust nad veel need tätoveeringud said.

Aga see polegi tähtis: kui nad lõpuks siiski midagi meenutavad suudavad, siis saab see olla ainult hea.

Lennunõu



TAP Portugal avas otseliini Tallinnast Lissaboni tänavu suvel. Minnes varahommikune ja tagasiteel öine lend on käigus kolmel päeval nädalas ning piletihinnad algavad 250 eurost edasi-tagasi. See sisaldab kuni 23 kg äraantavat pagasit ja pardateenindust.

Lissabonist on võimalikud ka mugavad jätkuühendused muudesse põnevatesse Portugali paikadesse (sh Madeira ja Assoorid), samuti kaugemale, sh tervelt 12 linna Brasiilias. Tallinn–Lissabon on pikim vahemaandumisteta regulaarlend, mis Eestist kunagi toimunud on. Liini püsijäämiseks on aga ülimalt oluline, et ka Eesti inimesed seda aktiivselt kasutaksid!

Alternatiividena tulevad aga kõne alla taas Lufthansa lennud läbi Frankfurdi ja Estonian Airi / Brussels Airlinesi ühendused läbi Brüsseli. Hinnad on üsna võrreldavad TAPiga, aga viimati nimetatud variant ei sisalda mingit pardateenindust.

MAURI SAAREND, Estravel



Väga vanadel portveini pudelitel ei minda korgi kallale, vaid lüüakse kael lihtsalt maha. Loomulikult võib selleks alati kasutada väga teravat mõõka, ent baarides on olemas ka spetsiaalsed seadmed.

**SEIKLUS
ALGAB SIIN!**



EUROOPA REISID

Austria suusareis
14.-20.03.2015 / 890.-

Lüükia tee matk
08.-19.04.2015 / 990.-

Portugali rattaretk
03.-10.05.2015 / 990.-

Teravamäed
20.-24.05.2015 / 990.-

Gruusia ringreis
20.-27.05.2015 / 990.-

Armeenia ringreis
22.-29.05.2015 / 1190.-

Šotimaa matkareis
20.-30.05.2015 / 1090.-

Islandi matkareis
18.-28.06.2015 / 990.-

Montenegro
03.-11.07.2015 / 990.-

Boržomi matkareis
15.-22.07.2015 / 990.-

Islandi seiklusreis
05.-12.08.2015 / 1290.-

Islandi matkareis
08.-20.08.2015 / 1390.-

HIMAALAJA REISID

Annapurna matk
21.10.-09.11.2014 / 1590.-

Himaalaja algajaile
09.-21.12.2014 / 1390.-

Aastavahetus Himaalajas
27.12.-09.01.2015 / 1490.-

Everesti baaslaager
05.-29.03.2015 / 1990.-

Nepali avastusretk
15.-25.03.2015 / 1490.-

Annapurna matk
31.03.-19.04.2015 / 1590.-

Langtangi matk Nepalis
07.-19.04.2015 / 1390.-

Tiibeti ringreis
15.-31.05.2015 / 2990.-

Karakorum
03.-15.08.2015 / 2690.-

Snowman trek
03.09.-02.10.2015 / 7790.-

Mustangi matk
17.09.-07.10.2015 / 1990.-

Annapurna matk
06.-25.10.2015 / 1590.-

KAUGEMAD REISID

India - jooga, ajurveda
16.12.-03.01.2015 / 1890.-

Aastavahetus Baikali ääres
28.12.-05.01.2015 / 1290.-

Omaani matkareis
04.-16.01.2015 / 2490.-

Mehhiko avastusretk
14.-31.01.2015 / 2690.-

Kilimanjaro ja safari
18.02.-04.03.2015 / 3590.-

Maroko matkareis
19.-27.03.2015 / 1290.-

Hiina avastusretk
05.-13.06.2015 / 990.-

Jaanipäev Baikali ääres
18.-28.06.2015 / 1390.-

Alaska loodusreis
20.06.-03.07.2015 / 3590.-

Hiina avastusretk
10.-18.07.2015 / 990.-

Kamtšatka
17.-28.07.2015 / 2990.-

Baikali avastusretk
13.-23.08.2015 / 1390.-

Katusebaarid pakuvad nii adrenaliini kui ka vaimustust (kui ka kokteile) ning ükski käik maailma katusebaaripealinna Bangkokki pole neid nägemata täiuslik. Baarisafari võiks seal kesta nädalaid, palju kauem, kui puhkusegraafik seda lubab. Milline on aga Bangkoki suur viisik – viis kõige uhkemat ja suursugusemat katusebaari, mida lihtsalt peab nägema? Silvia Pärmani edetabel on järgmine.

Bangkoki suur viisik

Tekst ja pildid: **SILVIA PÄRMANN**, Diivan





1. The Moon Bar, 61. korrus

Nauditav dekadents keset pilvelõhkujaid, eriti koos kokteiliga Sex on the Moon. Maapealsed asjad tunduvad ebaolulisemad kui kunagi varem.

Hotell Banyan Tree, www.banyantree.com

2. Restoran Siroc co ja Sky Bar, 63. korrus

Kahtlemata kuulsaim ja glamurseim, ent populaarsuse tõttu ülerahvastatud ning baaripersonali mure selle pärast, et keegi alla ei kukuks, on pisut väsitav. Restorani hinnad on kõvasti kõrgemad kui maja ise.

Lebua State Tower, www.lebua.com/sky-bar

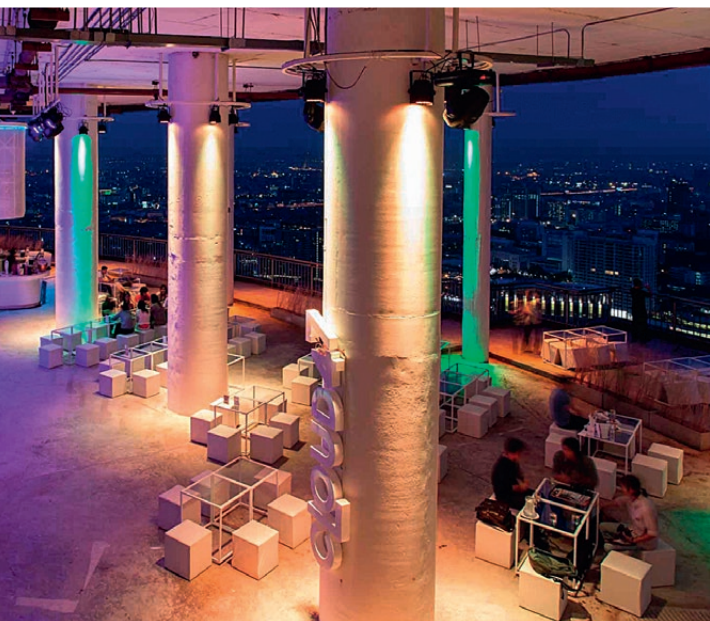


Bangkok

3. The Red Sky, 55. korrus

Siami piirkonnas hiiglaslike kaubanduskeskuste kohal asuv baar on suurepärase koht, kuhu hommikul ostetud kingade ja kleidiga minna. Kogu selle ilu taustaks mängib tavaliselt mõni džässansambel.

Centara Grand Hotel,
www.centarahotelsresorts.com/centaragrand/



4. Cloud 47, 47. korrus

Bangkoki uusim ja suurim katusebaar püüdleb korraga glamuuri ja ratsionaalsete hindade poole ning on leidnud päris hea tasakaalu.

United Centeri büroo katus,
www.cloud47bangkok.com



5. Park Society, 29. korrus

Ekh kõige ööklubilikum oma valgustuse ja DJdega Bangkoki pimedates öödes. Muusika on just parasjagu nii vali, et kui ei taha kellegagi rääkida, siis on seda lihtne vältida.

Hotell Sofitel So, www.sofitel.com



estravel

Imeline Tai

Soovid lõõgastuda valgetel liivarandadel või seilata türkiissinistel vetel, avastada põnevat veealust maailma või mängida hoopis golfi? Tai pakub võimalusi igale maitsele.



Luksuslik sukeldumiskruuis

Similani saartel

Hind ühele al **1300 eurost**.

Hüpates mööda Tai paradiisisaari

Hind ühele al **1149 eurost**.

Tai parimad golfiväljakud

ühe lõõgiga

Hind ühele al **2350 eurost**.

Lõuna-Tai – Krabi säravad pärlid

Hind ühele al **849 eurost**.

Vaata kõiki pakkumisi: www.estravel.ee/tai

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24 h reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee



Tekst **HELEN EELRAND**, pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Ruzafa

– pöörasuse
epitsenter

Valencias elav Helen Eelrand peab täiesti ülekohtuseks, et sealne boheemlaste asum Ruzafa hiljuti avaldatud maailma parimate hipsterlinnaosade edetabelist välja jäi.

Hispaania sihtkohaks valinud suvitus- turist satub Valenciasse harva – seda vaatamata linna asukohale otse Vahe- mere kaldal ning küllalt heale transpor- diühendusele nii Frankfurdi kui ka Londoniga, Barcelonast ja Madridist kõnelemata. Ka suur osa valencianodest põgeneb siit suveks. Mingil veid- ral põhjusel on Hispaania suuruselt kolmas linn end läbi aastate positioneerinud staatuses “selja- ga mere poole”. Siia tullakse vaatama, avastama ja kogema sootuks muud kui puhkust kummimad- ratsil ja ülehinnatud rannarestoranis.

Peaaegu-miljonilinn Valencia on hispaaniali- kult suurejooneline oma sepiatunud rõdude, skulp- tuuride ja purskkaevudega. Olles koduks ühele suuremale vanalinnale Euroopas, on Valencia mui- du pigem kompaktne ja kõrgustesse kerkiv, jalgsi peaaegu haaratav ja rikas äärmiselt erilimeliste elurajoonide ning kvartalite (*barrio*'te) poolest.

Hispaania politseinikud on alati tekitanud kahtluse, et seal näevad politseikooli sisestumiskatsed üsna Hollywoodi filmide *casting*'ute sarnased välja. Valencias kahtlused ainult süvenevad.



"Mulle meeldib see baar". Täiesti üleaarne märkus, kellele siis ei meeldiks Ruzafa baarid?



Valencia



Tõelisele hipsterilinnasaale kohaselt on ka Ruzafas soositud liiklusvahendiks jalgratas.

SEAL SEE ONGI – NAPILT KÜMNEMINUTILISE JALUTUS-KÄIGU KAUGUSEL RAEVÄLJAKULT, uljalt suurima magistraali Gran Via selja taha peitunud. Ühelt poolt on täiesti ülekohtune, et Ruzafa hiljuti avaldatud maailmakuulsate hipsterilinnakute edetabelist välja jää. Teisalt, jah, miks ta peaski selles figureerima, kui on samal ajal niivõrd palju muud. Ruzafa, nimelt, ei ole *wannabe*. Tema pöörasus on loomulik.

Saanud nime araabiakeelsest sõnast *ruşāfatu*, mis tähendab tõlkes aeda ja valitseja residentsi, sarnaneb tänane Ruzafa aedlinnaku või uhke residentsiga nagu öö päevaga. Küll aga on ta säilitanud oma araablaste.

Arusaadav, et latiinodega kõrvuti eksisteeriv araablaste kogukond on iga natsionalisti õudusunenägu. Ent juba kasvõi silmade avamiseks ta suks Ruzafale – need on ju vaid mõned kvartalid – tiir peale teha.

Soovite eksootilisi maitseaineid ja teed? Sooje

tekke? Või hoopis nabatantsukostüümi? Mitmest araablastele kuuluvast poekesest võite osta kõik need asjad korraga. Kuna neid müüakse omadele, mitte turistidele, võib kvaliteeti absoluutselt usaldada. Pikki hõlste kandvad, majade ees möödujaid üksisilmi tunnistavad mehed, laia naeratusega kebabi- või puuviljamüüja, kes alati uurib, kuidas sul läheb, sinisekirjute keraamiliste plaatidega vooderdatud restoraniseinad – kõik see moodustab osa kaasaegsest multikulti-Ruzafast. Aga ainult ühe osa.

JÄRGMISEST TÄNAVAST ALGAB LATIINOKVARTAL, tänavanimedki siin on temaatilised: Cuba, Buenos Aires, Filipines. Täiesti vabalt võib juhtuda, et selle kesksel väljakul satud näiteks Peruu rahvuspüha tähistava peo otsa, kus ilmselgelt indiaani näojoontega inimesed on suled pähe kinnitanud, puhuvad paaniflööti ja tantsivad pikas rongkäigus. Grillitakse lihavadaid ja müüakse ehteid.



Saanud nime araabia-keelsest sõnast *rusāfatu*, mis tähendab tõlkes aeda ja valitseja residentsi, sarnaneb tänane Ruzafa aedlinnaku või uhke residentsiga nagu öö päevaga.

Taas kord: mitte turistile, vaid oma poistele. Õhtul, pärast mitut õlut, võib omavahel ka sõbralikuks kakkuseks minna.

Cuba tänavaga paralleelne on Sueca – Valencia tuntuim geitänav, aasta ringi täis ainult meestele mõeldud juuksureid ja käsikäes kudistavaid meespaare (naispaare tegelikult teinekord ka.) “Issand, mina nüüd küll aru ei saanud, oli see poiss või tüdruk!” puhkeb eakas, traditsiooniliselt pärleid ja lokke kandev hispaanlanna ilma igasuguse halvustamiseta, puhtast üllatusest naerma, nähes kahemeetrist noorukit, tutt peas, ärevalt mööda Sueca tänavat tõttamas.

Ruzafa ja tegelikult Valencia üleni on tohutult sallivad. Olen pea terve aasta keraamikat maalinud koos põliste valencialannadega, kellest mõni võib keset tundi vaimustusega rõkatada: “Nägin siis täna lõpuks oma lapselast! Issand, kui armas šokolaadipruun ta on!”

KERAAMIKA, KUNST LAIEMALT, GALERIID, FOTONÄITUSED, TEATRISTUUDIOD JA ANTIIGIPOED gaasimaski ning kirjutusmasinaga aknal on järgmine tahk Ruzafast. Vabameelne ja kanepilõhnane *barrio*,



Kommunistlik partei on Ruzafas kohal ja sama toleereeritud kui kõik selle kõrval elavad araabia sed ja latiinod, homod ja hipsterid.



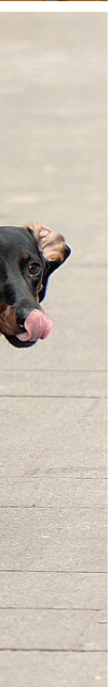
Koerad on igal pool teretunud.

kus aasta ringi miskit toimub, olgu see siis majade välisseintele kinnitatud fotonäitus või moodsa tantsu festival.

ULTRAMOODNE TAIMETOIDURESTORAN nimega Malmö või Copenhagen kõrvuti väikese hiinlase *sushi*-letiga. Ning jah, ka Tripadvisori kasutajate poolt Valencia parimaks valitud *fusion*-köök Appetite. Ainuüksi meie kortermajast saja meetri raadiuses loendasime kokku 44 baari. Lisaks veel ööklubid, mille üks välisel vaatlusel garaaži meenutab, kuid kus ööpimeduses avanevad põrguauku meenutavad asutused.

Tänavamelu kestab kella kaheni öösel ning lakkab siis nagu lõigatult.

Välja arvatult kahel nädalal aastas. Märtsis, siis, kui peetakse Euroopa suurimat tule- ja paugufestivali Las Fallast. Siis tundub, et ei lõpe see palavikuline, maavärinat meenutav paugutajate lõhkemine, eraldi püstitatud hiigelsuurte väravate tuledesära, tänaval paella küpsetamine ja *churro*'de söömine mitte hetkekski ning ka mitte iial. Vaevalt jõuad varavalgeni akna all kestnud diskost hinge tõmmata, kui juba kaigubki üle elu-



Ruzafa, nimelt, ei ole wannabe. Nii tema pöörasus kui elegants on loomulikud.



Valencia

Ruzafa südameks on Ubik, mis on korraga kohvik, veinibaar, raamatupood (ja samas natuke pigem nagu raamatukogu) ja mingist kellaajast öhtul ikkagi hoopis džässiklubi moodi.



rajooni uhke ja reibas *pasodoble* “Valenciaaaa!” ja joonelt on tänavad ülekullatud rahvariietes naisi ning pasunakoore täis.

Ruzafa paikneb selle sõgeduse epitsentris. Ent märtsi lõpuks põletavad nad kümnemeetrised, hoole ja armastusega ehitatud nukud kohutava vinguhaisu ning kogu linna katva musta tossu saatel maha ja ongi kõik. Hommikul teeb Ruzafa pähe oma kõige süütuma näo, väites: “Siin pole kunagi midagi toimunud!”

Ning tuksub omas rütmis edasi. Taaskasutus- ja *vintage*-poed, baarid, mille lambid on ehitatud klaaspurkidest ja lauad kaablirollidest, hullumeelsed sildid, mis kutsuvad sind öhtusöögile koos abikaasa, pruudi ja armukesega – kui tood kõik kolm korraga, ei pea maksma.

RUZAF A SÜDAMEKS ON KOHVİK NIMEGA UBIK, mille kohta ei teagi täpselt väita, on see siis nüüd kohvik või raamatukogu või hoopis džässiklubi. Tegelikult on ta kõik kolm korraga. Kõrvaluks avaneb aga hoopis Hispaania Kommunistide Ühendusele ning samas ka kõigile teistele soovijatele, kellele meeldib nende siseöues pühapäeviti hiigelsuurest paellast

osa saada. Teinekord kostab sellest uksest marulisi kihutuskõnesid ja kestvaid kiiduavaldusi, aga midu pakutakse lahkelt niisama veini ja pähkleid.

PEALNÄHA VEIDI PAHELINE, tegelikult täiesti turvaline, avab Ruzafa end rõõmsalt igale külalisele nii, nagu Hispaania üleüldse alati majutab oma ja külaliste lapsed. See *barrio* on kirjeldatud külalislakkuse kõige ehedam näide.

Lennunõu



Lufthansa oma igapäevaste ühendustega läbi Frankfurdi on ilmselt kiireim ja soodsaim viis sellesse Hispaania linna lennata. Hinnad algavad umbes 260 eurost edasi-tagasi. Enamasti küll soodsamaid klasse saada ei ole ja tuleb arvestada veidi suurema väljaminekuga. Siiski on see konkurentidest jätkuvalt odavam.

TAP Portugali lendudel läbi Lissaboni jäävad hinnad pigem 400 euro kanti.

Alternatiivina võib kaaluda ka lendamist Madridi või Barcelonasse, kuhu ühendusi rohkem ja hinnad võivad olla madalamad, ning edasisõitu Valenciasse kiirrongiga. Kokkuvõttes erilist rahalist võitu ilmselt ei tule, aga võimalus erinevaid linnu külastada ja lende maismaatranspordiga kombineerida tähendab põnevamat reisi.

MAURI SAAREND, Estravel

Tutvume

Umami oli selle suve Tallinna restoranimaastiku kuumimaid kohti, hinnanguid jagus servast serva – piiritust kiidulaulust kuni porinani puuduliku teeninduse teemal. Nüüd, mil sünnitusvalud on üle elatud ja rutiin paika saadud, on parajasti õige aeg tutvuda Umami tõelise palega.

Haabersti toidumaastikel: **Umami**

Tekst **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**



Haabersti ja Mustamäe piirilal asuv Umami resto illustreerib taas kord Tallinna kesklinna stagneerumise trendi. Ikka eemale süda- ja vanalinnast, ära kallitelt rendipindadelt ning eemale sadamasslumile omaest pealiskaudse lõbu janusest miljööst. Ikka lähemale neile kohtadele, kus kliendid tegelikult elavad.

Võluv 20. sajandi alguse villa Kadaka tee ristmiku vahetus läheduses on osavalt peidetud kõrge aia taha ning seda ümbritseb imekaunis õunapuuad, kus heast toidust lugupidav seltskond tänavuses võratus suves suurepäraseid tunde veetis. Nüüd, külmade ilmade saabudes, on tegevus kolinud villa siseruumidesse.

INTERJÖÖRGI ON TORE, mängitakse ilmselgelt restoraniomanike Janno Lepiku ja Kristjan Peške lapsepõlvest pärit motiividega: lauaplaatideks nõukaaegse keskklassi ideaalkodu kaunistanud kilp-parkett, joogiklaaside juures võib leida viiteid toonasele popile Tšehhi kristallile, nurgas seisab kohustuslik pruun kõrgläikeline pianiino. Üle piiri pole mindud, seinu kaunistavad Valdur Ohaka meremaalide asemel sootuks moodsamad pildid.

Umamis on mõeldud ka lastele, teise korruse söögiruum ühes laste mängunurgaga võimaldab pereinimesel süüa nõnda, et laps ei pea igavuse tõttu oma vanemaid terroriseerima hakkama.

Ei saa öelda, et Umamis viljeldav *fusion*-kok-

kamine mu lemmik oleks, pigem vastupidi. Traditsiooniline lähenemine toidule kannab endas ajaloo vältel lihvitud armastust toidu vastu ja miskit seletamatut tõe. Ometi meeldib mullegi köögis mängida ja vahel sünnib nõnda tõeliselt toredaid roogi. Mängurõõmu jagub ka Umami köögis ja seda lusti on seal parajasti nõnda palju, et Janno Lepiku toidud on tõesti suurepärased ja venitavad sööja ilmesse laia ja püsiva naeratuse.

KUIDAS SEE MÄNG KÄIB? Suitsuforell värskel kartuli ja heeringamarja kastmega saab endale seltsiks natuke jaapanipärast marineeritud ingverit. Lähis-Ida hummus moonduv kergeks ja võluvaks külmaks supiks, sealihale ei asu seltsiks mitte eestipärane hapukapsas, vaid selle koreamaine vaste kimchi. Tähelepanuväärne on see, et Janno suudab muidu ju päris jõulised idamaised maitsed kenasti sordiini all hoida ja luua nõnda elegantseid maitsenüansse.

Tulemus on muidugi nauditav. Veini sobitamine on siinkohal ehk tavapärasest veidi põnevam katsumus, aga arvestades, et üks restorani omanikest on üks Eesti paremaid sommeljeesid Kristjan Peäske, siis on ka veinipoolel kõik vajalik olemas ja enamgi. Ei puudu ka valik häid käsitööõllesid, mida Kristjan aktiivselt propageerinud on.

Teenindus, millele mitmed suvel mõndagi ette heita oskasid, näikse praeguseks paigas olevat. Isegi kui sinu lauda ordineeritud teenindaja parajasti hõivatud on, saabub kohe teine, kes su parajasti tekkinud väikese soovi kohe täidab.



Umami



Umami resto

Kadaka tee 141
T 12.00–23.00
K–L 12.00–0.00
P 12.00–23.00
www.umamiresto.ee

Veel kulinaarseid seiklusi Haaberstis

Haaberstisse on tekkinud omamoodi "tsoon", kus paikneb ridamisi mõistlikke ja huvitavaid söögikohti.



Talleke ja Pullike

Kesk-Aasia (usbeki) inspiratsioonidega menüü, mis mõjub meie tavapärasel toidurutiinis meeldiva vaheldusena. Leivatooted valmivad kõigi küllastajate silme all traditsioonilises pitsaahju meenutavas koldes.

Ehitajate tee 109
www.tallekejapullike.ee



Rucola

Suurepärased pärisahjus valminud pitsad ja itaalia köök, lisaks gurmeepood, kust saab head ja paremat koju kaasa. Rucola on igati suurepärane koht nii päevaseks lõunaks kui ka pikemaks õhtusöögiks. Pitsasid saab ka kulleriga koju tellida.

Ehitajate tee 114a
www.rucola.ee



Cafe Lyon

Prantsuse köök ühes kellade ja viledega, kohati on menüü sisaldanud isegi konnakoibi. Toit on hea ja miljöö mõnus, aga eriliseks muudab Lyoni boulangerie ehk pagaritöökoda, mis pakub imelisi prantsuse pagaritootmeid. Ainus koht Tallinnas, kust saab otse ahjust tulnud kohapeal tehtud tainast küpsutatud *croissant'e*.

Meistri 22
www.cafelyon.ee



Kuldkaart

- Soodustused Estraveli reisiteenuste tellimisel
- Kingitused kogutud boonuspunktide eest
- Eripakkumised ja soodustused rohkem kui 150 koostööpartnerilt

Kuldkaardiga kogutud boonuspunktide seisu saate kontrollida Estraveli veebilehel "Minu konto" süsteemis <http://www.estravel.ee/kuldkaart>.

Boonuspunktid kehtivad kaks aastat alates kontole laekumise kuupäevast.



Bauerfeindi® ortoosi- ja tursekeskus

Saksa firma Bauerfeind toodab kõrgvaliteedilisi meditsiinarbeid – mugavaid ja elukvaliteeti tõhusalt parandavaid ortoose nii sportimiseks, raskemate vigastuste puhuks kui ka töö iseloomust tulenevate ülekoormussündroomide leevendamiseks. Muu hulgas pakutakse sisetald (sh ka spordialaspetsiifilisi) ja kompressioontooteid, nagu põlvikud, sukad ja sukkpüksid turse ja veeniprobleemide raviks ning ennetuseks. Kohapeal on BodyTronic 600 3D moodistusseade jalgade ümbermõõdu täpseks mõõtmiseks.

Bauerfeindi esindusest leiab abi erinevate tervisehäirete korral ning kohapeal pakutakse lümf- ja füsioteraapia teenuseid ja konsultatsioone. Julgelt võib pöörduda, kui mureks on tursed, veeniprobleemid, lihase- ja liigesvalud (ka sundasenditest tekkinud ülekoormusest) või erinevad vigastused. Esinduses ootavad teid sõbralikud spetsialistid ning üheskoos leitakse kindlasti lahendus.

Kuldkaardi omanikele püsisoodustus 15% kõikidele täishinnaga toodetele ja teenustele.

www.tursekeskus.ee



Olevi Residents restoran

Olevi residents pakub menüüs valikut maailma kõige erinevamatest köökidest, sealhulgas taimetoitudest. Lai on ka just toidumenüü järgi koostatud veinivalik. Seda täiuslikku maitseelamust tahetaksegi nüüd teiega jagada. Hotell Olevi Residents asub Tallinna vanalinna südames, Oleviste kiriku lähistel.

Püsisoodustus Kuldkaardiga 20% kõigist tavahindadest www.tallinnhistoricalhotels.com



Restoran Ecoland

Restoran Ecoland asub Mähel, 15minutilise autosõidu kaugusel Tallinna kesklinnast. Linnakärast eemal saate nautida vene köögi parimaid roogi. Ecolandi kokad on saanud väljaõppe parimatelt meistritelt Venemaal, mõnusa õhustiku teeb veelgi hubasemaks kaminatuli.

Püsisoodustus Kuldkaardiga 20% kõigist tavahindadest www.tallinnhistoricalhotels.com



estravel

Reisi kohe! Maksa hiljem.

Estravelist saad väga soodsatel tingimustel järelmaksu. Lepingutasu ei ole ning palgatõendit esitada pole vaja!

Kanaari saarte reisipaketid

Hind ühele al **499 eurost.**

Järelmaks al **32 eurost/kuus.**

Tai reisipaketid

Hind ühele al **1025 eurost.**

Järelmaks al **93 eurost/kuus.**

Ringreis Lõuna-Tais

Hind ühele al **849 eurost.**

Järelmaks al **77 eurost/kuus.**

Kruis Hawaii paradiisisaartel

Hind ühele al **868 eurost.**

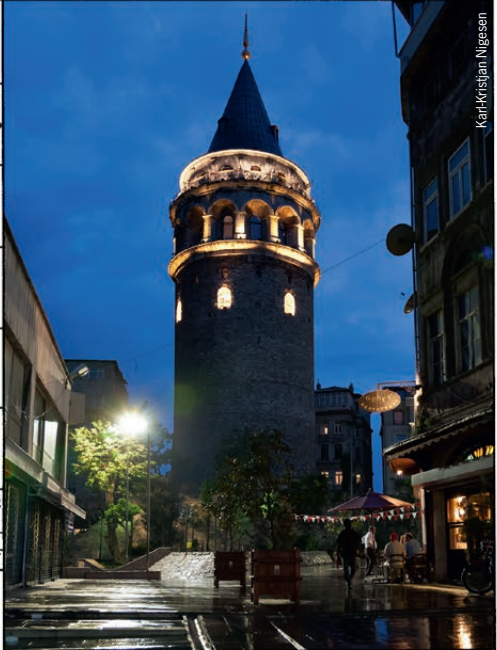
Järelmaks al **78 eurost/kuus.**

Vaata tingimusi ja taotle järelmaksu aadressil www.estravel.ee/jarelmaks või mobiilis estravel.ee.
Järelmaksu periood on 12 kuud, intress 16% ja krediidi kulukuse määr 17,31%.

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24 h reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Ristsõna

KREEKA MAAKOND PAAJIK KULTUSE KESKUS									DUUR 2xTAHT 1000 JÄRV AAFR.	
	KIOSK UNITED KINGDOM HAPNIK		... LA CARTE ... VI- SUAALNE KUNST					BRASILIA SUURLINN PALARNA LENNU- JAAM		
								TUGLASE TOIMET. AJAKIRI LINN PIHKVA O		
AMEER- ÜHEND- RIIGID KREEKA TÄHED		2xTAHT SPORDI VAHEND ...-MAIL		SLUMM LIMUSED KUVAND						
	DAR ... SALAAM SINGA FORE AIRLINES			LAAMA SPORDI TARVE					RIGITEG KARJU RAJU POOLIK	
		VAHE- MERE- RIIK MAETIPP VENE K.								
			INDIA ROIVAS JÄRV NOVGO- RODI O.			KRIMI- KIRJANIK NĚSBØ SIIRAS				
				PÕHJA- MERE SUUBUV JÕGI MAAKOND					VAIKE- ASUST- ÜKSUS TALL- S PANAMA	
TROOPIKA PUUD VENE- KEEL- PILL								ABI- KAASA USA TANAVAD LÄTI K.		
		TERA ... LAHT (KARAM) MEGA- TONN		MONTE- NEGRO LINN ...-STEP TANTS				SUURHALL ARMU- LAUA- LEIB		
	LÕUNA- TAL KUURORT NEON AVAR		VULKAAN ARMEEN. MAGISM. FILMI- REŽISS.		F1 GP ETAPI LINN LINN SAKSAM.				...TER- MINAL TEATUD ELANIK KOND	
						USA OSARIK KEIGAR LIKKUS SINA				LINNA PIIR- KOND JÄRJ TÄHED
		KALLIS INGL. K. VASTSE ... VALD RIIT						PE-SU- PULBER LONG DANCE KÄIMLA		PÕLISMETS PORT... PRINCE AAFRIKA RIIK
SRÜ PEA- KORTERI ASU- KOHT			SÄPAM (VILJANDI- MAA) SINGULAR			MATKA- KEPP VASCO GAMA		VEO- LOOMAD LASKE- SPORDI- KLUBI		
										NAGU RATAS VANKRI ALL
						PÜGI- LAEV ARMEE- NIA JÄRV				... MANS VORMI- MIS- SEADE SÜVEND
								EGA SIIS HUNNIK ...PHONE		
		...PURI BAN ...-MOON VATIKAN						ULTRA- VIOLETT KIIRGUSE INDEKS 1000 M		
							SOTT RÕIVA- DETAIL JOOD			
						VÕLA- MAKSE- VEKSEL NÄITEKS				

SAADA õige vastus 10. oktoobriks 2014 rs@criteria.ee ja osaled loosimises, kus auhinnaks on 65-eurone Estraveli kinketšekk. Eelmise numbriga ristsõna õigesti lahendanute seast sai Estraveli kinketšeki Heigo Orgusaar. Palju õnne! Me võtame ise ühendust.

Suum
18.8x
esimest korda
maailmas*



16mm F/16, 1/160s ISO100



300mm F/16
1/160s ISO100

Inspiratsioon ei tunne piire

16-300mm F/3.5-6.3 Di II VC PZD MACRO

Tamroni uus objektiiiv ulatub 16mm lainurgast kuni pika telesuumini. Koos värinastabilisaatori ja täpse Piezo Drive autofookusega on see sulle piiritu inspiratsiooniallikas.

Di II objektiiivid on loodud eksklusiivselt APS-C mõõdus sensoriga kaameratele. Sobivad mudelid Canon, Nikon, Sony** peegelkaameratele. Komplektis päiksevarjuk.

*Vahetatavate objektiiividega digipeegelkaameratele (märts 2014 seisuga, allikas Tamron).

**Sony kaamerate kere sisese värinastabilisaatori tõttu ei ole Tamroni Sony mudelil VC värinastabilisaatorit.



PhotoPoint

Soodushind **599€** ~~629€~~ kuni 30. september.
Vaata lähemalt www.photopoint.ee

TAMRON
New eyes for industry

Sügis Berliinis

Lisalennud 02.09. - 01.11.2014 kolm korda
nädalas teisipäeviti, neljapäeviti ja laupäeviti



 **ESTONIAN AIR**

www.estonian-air.ee